

ПРОЕКТ
ПРАВАТА НА НАШИТЕ ДЕЦА
Договор 172/31.10.2014

**БЕНЕФИЦИЕНТ: СДРУЖЕНИЕ «АСОЦИАЦИЯ НА
НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В РЕГИОН ТРАКИЯ»**

ДОКЛАД
ПРАВАТА НА ДЕЦАТА В ОБЛАСТ ЯМБОЛ
/РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕН МОНИТОРИНГ/

Ямбол, юни 2015 г.

Този доклад е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на доклада се носи от сдружение АНПОРТ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че той отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ I: ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ /МОНИТОРИНГ/	
1. Фокус на мониторинга – правата на децата в област Ямбол	стр. 4
2. Цели и задачи на мониторинга	стр. 4
3. Провеждане на мониторинга	стр. 5
ЧАСТ II: ПРАВАТА НА ДЕЦАТА В СЕМЕЙСТВОТО	
1. Децата от ромски произход и техните семейства	стр. 8
2. Уязвими семейства с деца в риск	стр. 9
3. Деца с увреждания, които се отглеждат в семейна среда	стр. 9
4. Предпазване на децата от институционализиране	стр. 10
ЧАСТ III: ПРАВАТА НА ДЕЦАТА И ОБРАЗОВАНИЕТО	
1. Училища и ученици в област Ямбол	стр. 12
2. Ученици напуснали преждевременно образователната система	стр. 12
3. Осигуряване на равен достъп до образование	стр. 13
4. Интегрираното обучение	стр. 14
5. Достъпна архитектурна среда за децата с увреждания	стр. 15
6. Насилие над децата	стр. 16
7. Правото на мнение	стр. 17
ЧАСТ IV: СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И ПРАВАТА НА ДЕЦАТА	
1. Децата в риск и социалните институции	стр. 19
2. Доставчици на социални услуги за деца	стр. 19
3. Деца настанени в социални институции	стр. 20
4. Социални услуги за деца - резидентен тип	стр. 22
5. Услуги в общността за деца	стр. 24
ЧАСТ V: ДЕЦАТА И ЗАКОНЪТ	
1. Деца жертви на насилие и злоупотреби	стр. 31
2. Деца правонарушители	стр. 32
ЧАСТ VI: ДЕЦАТА НА ОБЩЕСТВЕНИ МЕСТА	
1. Осигуряване на достъпна среда за деца с увреждания	стр. 36
2. Увеселителни и търговски заведения	стр. 37
3. Децата на улицата	стр. 37
ЧАСТ VII: ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ	
1. Здравеопазване	стр. 40
2. Образование	стр. 40
3. Социални дейности	стр. 41
4. Правонарушения	стр. 42
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	стр. 43
ПРИЛОЖЕНИЯ	стр. 44

I. ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ /МОНИТОРИНГ/

1. Фокус на мониторинга – правата на децата в област Ямбол

Според статистическите данни населението на област Ямбол към 31 декември 2014 г. е 127.1 хил. души. Резултатите от последното официално преброяване през 2011 г. показват, че в област Ямбол децата от 0 до 18 годишна възраст са 21 189 или 16% от общото население в областта. Към 31.12.2014 г. децата до 15 години са 18.4 хил., или 14.4% от общия брой на населението в област Ямбол, като относителният им дял се запазва сравнително постоянен през последните 4-5 години. По общини относителният дял на населението под 15 години е най-висок в община Стралджа - 18.1%, следват общините Ямбол - 15.0%, Елхово - 12.6%, Болярово - 12.4% и Тунджа - 12.2%.

През 2014 г. в област Ямбол са родени 1.2 хил. деца, от които 99.2% са живородени. Броят на децата, родени от майки под 20 години, предимно от ромски произход, е 243 през 2014 г. и в сравнение с 2013 г. се увеличава с 2.5%.

Броят на децата, настанени в детските градини за учебната 2014/2015 г., е 3 976, което е с 0.2% по-малко в сравнение с предходната учебна година. През учебната 2014/2015 г. броят на учениците в общообразователните и специални училища е 11 423, като в сравнение с предходната учебна година същият се увеличава с 0.2%.

2. Цели и задачи на мониторинга

Системата за мониторинг и оценка за нас се явява ключов инструмент за развитие на политики и програми за правата на децата в област Ямбол и особено – за дългосрочни и комплексни интервенции предотвратяващи различни нарушения.

Целите на извършения мониторинг по проект „Правата на нашите деца” са:

- Да проследи динамиката и извърши оценка на ситуацията в различни обществени сфери по отношение на правата на децата в област Ямбол;
- Да оцени напредъка спрямо планираните мерки в различни нормативни документи и планове на местните институции визиращи спазването на правата на децата;
- Да помогне за изграждането на ефективна система, осигуряващи възможност за защита правата на децата и повишаване качеството на живот на всички деца, попаднали или живеещи в риск, чрез създаване на условия за реалното им социално включване.

Конкретните задачи на проведения мониторинг са:

- Да осигури актуална информация за правата на децата в област Ямбол.
- Предоставяне на консултации и съвети на място на преките отговорни институции и лица за спазване правата на децата – общини, училища, доставчици на социални услуги, свързани сектори, родители и други.
- Идентифициране на някои добри практики и научени уроци от досегашната дейност по правата на децата и мултиплициране на натрупания опит.
- Да се направят първите стъпки и положат основите на постоянно действаща Система за мониторинг за правата на децата в област Ямбол.

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на една цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общините и структурите, които са отговорни за спазването на правата на децата. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от отговорните структури и семействата, осигурен чрез Системата за мониторинг са важно условие за прилагането на ефективни мерки за спазване на правата на децата.

3. Провеждане на мониторинга

3.1. Време, място и извършители

Гражданското наблюдение се проведе в периода 10 януари – 20 юни 2015 г., като обхвана и 5-те общини на Ямболска област: Болярово, Елхово, Стралджа, Тунджа и Ямбол. Дейността се извършваше от мониториращ екип включващ 4 специалиста – членове на сдружение АНПОРТ и журналисти от местни медии. Помощ ни беше оказвана от наши младежи доброволци, сътрудници от различни НПО и експерти от местни институции.

3.2. Сфери и направления

Мониторингът беше насочен към 3 основни и 2 допълнителни направления:

А. Основни:

1. Семейства, които се намират в рискова ситуация.
2. Образование – училища и детски градини.
3. Социални институции и социални услуги за деца.

Б. Допълнителни:

1. Децата и закона
2. Децата на обществени места

Задачата на мониториращия екип беше да наблюдава и регистрира различни случаи на нарушени права на децата като:

- Насилие над децата от възрастни и от други деца;
- Липса или ограничен достъп до информация, здравеопазване, храна и облекло, образование, учебни пособия и играчки;
- Неглижиране на децата;
- Насилствено склоняване към кражби, просия, религия, политика, проституция и др.;
- Незачитане мнението на децата и други.

За документиране на проведения мониторинг беше разработен специален формуляр /Приложение 1/, в който се регистрираше получената информация и данни.

3.3. Приложени методи за мониторинг

А. Пряко наблюдение

Мониториращият екип извършваше преки наблюдения относно: грижите за децата; спазването на стандартите за качество на услугите за деца; осигуряване на равен достъп до качествено образование и др.

Б. Проучване на документи и информационни материали

Това ставаше чрез:

- мониторинг на официалните уеб страници на местните институции /9 броя – Приложение 2/;
- наблюдение на местата за поставяне на информация и съобщения в местни институции и обществени сгради;
- мониторинг на местните медии /11 броя - Приложение 3/ за материали свързани с правата на децата.

В. Провеждане на лични срещи

Екипът ни проведе серия от срещи за получаване на информация и проследяване на отделни случаи с деца, родители, роднини и специалисти работещи с деца.

Г. Изпращане на официални писма

За получаване на достоверна и официална информация изпратихме 12 заявления /Приложение 4/ по Закона за достъп до обществена информация. Заявленията бяха

Supported by

Проектът „Правата на нашите деца” се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. (www.ngogrants.bg)

адресирани съответно до: Регионалния инспекторат по образованието – гр. Ямбол, Дирекция „Социално подпомагане” - гр. Ямбол, Дирекция „Социално подпомагане” - гр. Елхово, 4 училища от различни населени места в област Ямбол и 5 доставчици на социални услуги за деца. В законоустановения срок от 2 седмици ни беше отговорено от 11 институции /92 %/, като не получихме отговор само от едно училище. Особено полезна, според нас, беше информацията предоставена ни от Регионалния инспекторат по образованието и Дирекциите „Социално подпомагане”. В нея се съдържат обобщени данни относно състоянието на правата на децата в две основни обществени сфери – образование и социални дейности, които бяха специален обект на нашето гражданско наблюдение.

II. ПРАВАТА НА ДЕЦАТА В СЕМЕЙСТВОТО

1. Децата от ромски произход и техните семейства

Децата в България все още си остават най-уязвимата група и техните права се нарушават най-често. Според статистическите данни половината деца в страната ни (52%) живеят в риск от бедност или социално изключване. Бедността продължава да е основен фактор за липсата на достъп до здравеопазване, образование, семейна среда, социални услуги и пълноценно развитие на децата в България.

Тези обезпокоителни данни с още по-голяма степен се отнасят за децата от ромски произход в област Ямбол, които бяха във фокуса на нашия мониторинг. Според официалните резултати от преброяването през 2011 г. самопределилите се като роми в област Ямбол са около 8,5 % от общото население /процентно на 4-то място в България/ или над 11 000 човека. Преобладаваща част от ромите в областта живеят в комплекс „Бенковски” на град Ямбол, където децата израстват в крайно неблагоприятни условия. Малко по-добри са жилищните условия за ромите в община Елхово, където в селата с население от ромския етнос има обособени жилищни квартали, които са в границите на регулацията. Населението от ромската общност в град Елхово обитава сравнително благоустроени жилища, притежаващи стандартните елементи – електричество и вода. Стандартът на селските жилища е по-нисък, сградите са по-стари, съжителстват по няколко родствени ромски семейства. Като най-тежко можем да посочим положението на ромските общности, и респективно на децата, в община Стралджа, където те заемат процентно най-голям дял от населението /над 20%/, и съответно, безработицата е най-голяма /над 30%/.

Израстването на децата от ромски произход в област Ямбол при тези примитивни условия е съпътствано с масово и постоянно нарушаване на правата им. Много често те са подлагани на лишения и унижения оказващи се решаващи за понататъшното им физическо, социално и психологическо развитие. Малките деца живеят в семейства, които са подложени на повече от един от следните рискови фактори:

- това са предимно майки, които сами отглеждат децата си;
- крайно бедно положение – издържат се в повечето случаи от социални помощи;
- голям брой деца, живеещи в примитивна жилищна обстановка;
- без образование и безработни, с много малки шансове да си намерят работа;
- около 45 % от майките са с увреждания /физически и/или интелектуални/;
- над 30 % от майките сега са непълнолетни, а над 90 % са родили първото си дете преди да навършат 18 години;
- над 40 % от децата са с увреждания или забавяне в социалното развитие;
- над 70 % от децата говорят и разбират трудно български;
- над 90 % от децата са сегрегирани в детски градини и училища, в които са само техни връстници от ромски произход.

Като цяло тези семейства трудно могат да осигурят нормални условия за израстване и развитие на своите деца и при тях съществува голям риск от изоставяне в различни институции или превръщането им в пълни аутсайдери на обществото.

Нашите преки и продължителни наблюдения на живота в 10 семейства от ромски произход показва, че семейството е най-честият източник на нарушаване на правата на децата и особено на тези от етническите малцинства. Извършеният от нас мониторинг показва, че при 80 % от наблюдаваните семейства осигуряването на храна и облекло за децата се оказва проблемно. Още по-висок е този процент /над 90%/ за децата, които са с ограничен достъп до учебни пособия и играчки. Мечтаният „равен старт” на децата от ромски произход се оказва твърде илюзорен и поради факта, че за 60 % от тях достъпът до качествено здравеопазване е силно затруднен, а за 40 % констатирахме, че има реален риск за живота и здравето. Представителите на ромската общност в детска възраст най-често боледуват от масовите инфекциозни заболявания, поразяващи горните дихателни пътища, стомашно-чревни заболявания, различни болести, причинявани от паразити.

Логична последица от всичките тези утежняващи живота на детето условия на живот е опасността за ранно отпадане от училищната система на 40 % от децата в наблюдаваните от нас семейства.

2. Уязвими семейства с деца в риск

Гарантиране на правото на детето да живее в сигурна семейна среда е застрашено и в различни уязвими семейства с деца в риск. Тук са включени многодетни и/или непълни семейства; деца, чиито родители са в чужбина; деца на родители със зависимости и т.н. Според предоставените ни данни от дирекциите за социално подпомагане децата от многодетни семейства в общините Ямбол, Тунджа, Елхово и Стралджа са общо 637. Децата в непълни семейства са 1791, като най-големи са групите на деца, отглеждани от самотни родители в общините Ямбол, Тунджа, Елхово и Стралджа (съответно 794, 393, 118 и 486 деца). Сред тези семейства най-често се констатира negliжирането на децата и израстването им в среда без достатъчна подкрепа и контрол от страна на възрастните.

Според нас подкрепата на уязвимите семейства, а не само на децата в риск, от страна на местните институции е крайно недостатъчна и не създава добри условия за задържане на децата в семействата им и за повишаване на качеството на грижите за тях. Вниманието към семействата има своето отражение и върху демографската ситуация в областта, която се влошава с всяка измината година. Услугите към уязвимите семейства, които са насочени към подкрепа за интегритета им и за развиването на уменията и ресурсите за социална интеграция на семейството като цяло и на индивидуалното развитие на неговите членове, са недостатъчни и често пъти закъснели. Твърде малко са програмите за подобряване на родителския капацитет и за превенция на negliжирането на децата, отглеждани в семейна среда. Липсват специализирани обучения за изграждане на умения за добро родителство, което да въздейства за създаване на условия и благоприятна семейна среда за максимално развитие на способностите на децата.

Положителен пример:

Община Болярово осигурява всяка година средства на ученици от социално слаби семейства за закупуване на дрехи, обувки, учебници и учебни помагала

3. Деца с увреждания, които се отглеждат в семейна среда

По данни от Дирекциите социално подпомагане в област Ямбол има 318 деца с увреждания, отглеждани в семействата си. Тези родители заслужават похвала за усилията, които полагат и подкрепа, за да се справят с ежедневните трудности съпътстващи живота на техните деца. Направленията, в които има нужда от подкрепа са: осигуряване на достъпна среда, осигуряване на помощни средства, диференциране на услуги за деца с различни по вид и степен увреждания, осигуряване на транспорт от селата и в рамките на градовете до социалните и здравни услуги, осигуряване на гъвкава дневна и почасова грижа, увеличаване на достъпа до образование, интеграция на децата с увреждания с връстниците им.

Мониториращият ни екип констатира, че за да се гарантират правата на децата с увреждания отглеждани в семейството е необходимо спешно разширяване на обхвата на програмите, които предлагат домашни грижи: личен асистент, социален асистент и домашен помощник. Тези семейства имат потребност и от: предоставяне на необходимата информация, експертно консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства и специализирани обучения.

В личните срещи, които екипът ни проведе с родители на деца с увреждания, беше посочено, че особено полезна за тези семейства и програмата „Личен асистент”. Тя се прилага във всички общини на област Ямбол, като личните асистенти, които са близки на

децата, ги обгрижват работейки почасово на 4, 6 или 8-часов работен ден. Услугата се извършва по различни национални програми като положителното е, че планираният общ брой часове се усвоява на 100% . Допълнително, над тази квота, има сключени договори за усвояване на часове, които са реализирани в процеса на работата като икономии. Периодично на освободените часове се включват нови потребители и нови лични асистенти от Списъка на класираните и чакащи кандидати. В община Ямбол е създаден регистър *Банка на личните асистенти*, който периодично се допълва и актуализира. Провеждат се и периодични обучения на кандидатите, които да бъдат на разположение за сключване на договор за предоставяне на услугата. За съжаление нашите наблюдения показаха, че услугата „личен асистент за деца с увреждания” се ползва едновременно от не повече от 90 потребители в цялата Ямболска област, което се оказва много малко и не допринася за изстраването на тези деца в биологичните им семейства.

4. Предпазване на децата от институционализиране

Обнадеждаващ факт е, че през последните години расте броят на децата в област Ямбол, за които е предотвратено постъпване в различни социални институции и е осигурено развитие в семейна среда. Това е станало като, по данни предоставени ни от местните Регионалните дирекции „Социално подпомагане”, през 2014 г. общо 99 деца в риск от изоставяне са били настанени в семейства на роднини или близки. По общини разпределението е следното: община Ямбол – 40 деца, община Тунджа – 28, община Елхово – 27, община Стралджа – 3 и община Болярово – 1.

Специалистите отбелязват, че една от най-важните предпоставки за предпазване от институционализиране на децата в риск е развитието на услугата „приемна грижа”. Тя дава възможност на много деца в риск или деца, отглеждани в специализирани институции да се отглеждат в сигурна среда, близка до семейната. Приемната грижа осигурява подкрепа на биологичните родители в кризисни ситуации и води до превенция на изоставянето в различни институции на децата от област Ямбол. Специализираната дейност за прилагането на тази социална услуга включва: индивидуална работа с децата, подготовка за настаняване и проследяване всеки конкретен случай; обучение и подкрепа на семействата на роднини и близки при които има настанени деца; провеждане на индивидуална и групова супервизия на приемните семейства. За популяризиране на услугата през 2013 г. е проведена мащабна информационна кампания на територията на област Ямбол с активното участие на Български червен кръст. Вече започва да се променя нагласата на обществото към децата в риск като цяло, независимо дали се отглеждат в специализирана институция, в социална услуга – резидентен тип, или от родители с недостатъчен родителски капацитет. След няколко години на застой започна непрекъснато да се увеличава броят на кандидатите желаещи да се реализират като приемни родители. Утвърдиха се и някои коректни партньорски взаимоотношения с всички институции, имащи отношение към предоставянето на услугата приемна грижа, закрилата на децата и повишаване на тяхното благосъстояние. В резултат на това приемните семейства в област Ямбол, които преди 2 години бяха само 8 вече са 24. Трябва да отбележим, че безспорен първенец в това отношение е община Елхово където понастоящем приемните семейства са 12 /половината от общия брой за област Ямбол/, докато в община Ямбол те са само 9. Още по- слабо развита е услугата в община Тунджа – 2 семейства, община Стралджа – 1 семейство и община Болярово – нито едно семейство. Въпреки увеличаването на приемните семейства, темповете, с които става нарастването са незадоволителни. Общият брой на приемните семейства е все още малък за децата в риск и е далеч от планираните в Областната стратегия за развитие на социалните услуги – 60 приемни семейства през 2015 г., в които да бъдат настанени поне 90 деца. Освен това по-голяма част /над 80 %/ от приемните семейства са „професионални”, извършващи услугата срещу определено заплащане.

III. ПРАВАТА НА ДЕЦАТА И ОБРАЗОВАНИЕТО

1. Училища и ученици в област Ямбол

През учебната 2014/2015 г. на територията на област Ямбол функционират 45 училища, съответно: начални, основни, СОУ, профилирани, професионални гимназии и едно помощно училище.

Броят на децата обхванати в образователната система в област Ямбол през учебната 2014/2015 г. е общо 15 399, като настанените в детските градини са 3 976, а учениците в общообразователните и специални училища са 11 423.

2. Ученици напуснали преждевременно образователната система

Отпадането от училище и липсата на образование е един от най-сериозните фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие, зависимост и др. През последните години в област Ямбол се забелязва една положителна тенденция за непрекъснато намаляване на броя на учениците, подлежащи на задължително обучение до 16 годишна възраст, които преждевременно са напуснали образователна система. По данни на Регионалния инспекторат по образованието – гр. Ямбол цифрите са съответно:

- за учебната 2011/2012 г. учениците, напуснали училище през годината са 132;
- за учебната 2012/2013 г. учениците, напуснали училище през годината са 102;
- за учебната 2013/2014 г. учениците, напуснали училище през годината са 65;
- за учебната 2014/2015 г. учениците, напуснали училище към 30.01.2015 г. /края на I учебен срок на учебната 2014/2015 г./ са 31.

Причините, подлежащите на обучение ученици да напускат училище, се коренят преди всичко в семейството, в разширения семеен кръг и в неговия етнически произход. Причините за отпадане на учениците имат социални, семейни, етнокултурни и финансови измерения. Обикновено напусналите /отпаднали/ ученици в по-малките населени места са тези, които трайно не са посещавали учебни занятия, натрупали са неизвинени отсъствия и в резултат на това напускат образователната система. Макар и не съществен брой напуснали, са и учениците, които заедно с родителите си отиват да живеят в по-голям град или в чужбина.

Не може да се подмине и факта, че част от децата, ненавършили 16 год. възраст, но завършили 8-ми клас, живеещи в малките населени места, нямат възможност да посещават среден курс на обучение, поради липса на достатъчно финансови средства за поемане на транспортни, квартирни и други социално-битови разходи. На практика децата се записват в средните училища, посещават известно време образователната институция и след това прекратяват присъствието си. Така фактически се оказват в графата „отпаднали”, но по обективни финансово - социални причини.

Предприетите мерки относно безпричинното напускане на учениците от училище на територията на област Ямбол са различни според особеностите на населеното място и вида училище. В повечето случаи тези мерки са и превенция за намаляване на броя на неизвинените отсъствия. Мерките, взети от училищните ръководства зависят от тези две най-общо формулирани направления – социално-икономическо положение на родителите и слаба мотивация за посещение на учебните часове. Мерките се отнасят не само за учениците в задължителната училищна възраст, но и за всички ученици с цел стимулиране завършване на средно образование. Разнообразието на мерките по отношение на задържане и предотвратяване напускането на учениците и вид превенция са:

- Изработване на „Координационен механизъм за работа с ученици в риск от отпадане” в училища, в които има потенциална опасност;
- Насочване на детето към консултация с психолог или педагогически съветник;
- Диагностична и консултативна дейност от специалисти на нуждаещите се деца и семейства;

- Изпращане на известия до родителите на децата, които отсъстват от училище;
- Индивидуална работа с всеки ученик в риск от отпадане и неговите родители;
- Изпращане ежемесечно на списъци с учениците, направили повече от 5 неизвинени отсъствия към дирекциите „Социално подпомагане”;
- Провеждане на анкети сред учениците за нагласите и очакванията им свързани с училището;
- Създаване на положителна нагласа и включване на децата от рискови групи в съществуващите извънкласни форми, функциониращи към училищата според интересите им;
- Организиране на неформални срещи - разговори с лидерите на ромската общност, децата и родителите и системни обхождания по домовете;
- Съдействие на кметствата от селата, от които пътуват ученици, обучение при целодневна организация на учебния процес, пътуващите ученици са обхванати в полуинтернатни групи, безплатни закуски за учениците от начален етап и обяд за пътуващите ученици;
- При тежка семейна и социална ситуация се търсят варианти за материална и финансова подкрепа на ученика - закупуване на карти за пътуване, безплатни закуски;
- Осигуряване на педагогическа подкрепа за децата от страна на учителите и училищното ръководство посредством прилагане на индивидуален подход - разговори с ученици и родители за разясняване предимствата на доброто образование и професията, по която се обучават;
- При необходимост се установява контакт и се работи съвместно с Детска педагогическа стая;
- В някои училища се води картотека на застрашени от отпадане ученици и ежедневно се проследява присъствието им;
- Застрашените ученици се включват по-активно в училищни мероприятия - празници, спортни дейности, работа в училищното опитно поле и се подпомагат с учебни пособия;
- Включване в съществуващите извънкласни форми, извънучилищни дейности и пълноценно функциониране на заниманията по интереси и групите СИП;
- Съвместната работа между класните ръководители и социалните работници от отделите „Закрила на детето” по места.

Като голяма слабост, констатирана от нашия екип, можем да посочим, че няма образователна институция в област Ямбол, в която да се работи по цялостна програма свързана с реинтегрирането на деца напуснали образователната система. Тревожен е факта, че в РИО- Ямбол нямат информация за това къде са отишли над 50 % от децата напуснали местните училища през последния учебен срок.

Положителен пример:

Община Тунджа е единствената в страната, която заедно с учебните заведения, успява да осигури безплатно обедно хранене за всичките ученици в общинските училища. Това се явява една важна предпоставка за задържане на деца от уязвими групи в училище и осъществяване на целодневно обучение.

3. Осигуряване на равен достъп до образование

Осигуряване на равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование е една от основните механизми за „равен старт” в живота и интеграция на децата от уязвимите групи и особено на тези, които са от ромски произход. Защитата на правата на децата включва осигуряване на образование, което да е достъпно за всички деца и гарантиране максимален обхват на децата в училищна възраст. Нашите наблюдения показваха, че подпомагането на пълноценното участие в образователния

процес на деца и ученици от област Ямбол, намиращи се в неравностойно положение, се извършва основно чрез:

- Допълнителна подготовка за равен старт в училище.
- Индивидуална педагогическа подкрепа на деца изоставани в развитието си.
- Повишаване квалификацията на учители за работа в междуетническа среда.
- Взаимодействие с различни институции за подобряване на социално-икономическото положение на децата.

През последната година местните власти работят много активно за гарантиране на задължителното предучилищно образование за всички деца в област Ямбол. Това става чрез:

- издирване на всички подлежащи деца и записване в предучилищна подготовка /изпълнява се от учителите, с подкрепата на общините, ОЗД, социалните работници и НПО/;
- разкриване на достатъчен брой подготвителни класове в училище и/или предучилищни групи в детските градини;
- срещи и посещения по домовете за информироване и мотивиране на родителите.

Въпреки тези усилия на различни институции и организации голяма част от ромските деца остават неподготвени за постъпване в първи клас и стартират образованието си с едно чувствително изоставане от своите връстници, което след това, ако не се вземат бързи и акватни мерки, се задълбочава. Друг обезпокоителен факт е продължаващата сегрегация на ромските деца, като две училища и една детска градина в квартал «Бенковски» в гр. Ямбол вече са изцяло ромски.

Положителен пример:

Добър пример за прилагане на устойчиви механизми за равен достъп до образование и обучение на групи в неравностойно положение в гр. Ямбол е работата по проекта „Етнически пространства“ осъществен от сдружение ЦОПСИ в партньорство с ЦДГ „Люляците“ и ОУ „П.Р. Славейков“. Проектът допринесе за подобряване на условията за интеграция в образователната система на 206 деца и ученици от етнически малцинствени групи.

4. Интегрираното обучение

Развитието на интегрираното обучение в област Ямбол следва държавната политика в областта на образованието, която поставя сред приоритетите си осигуряването на условия за обучение на децата със специални образователни потребности, гарантиращо пълноценната интеграция, социализация и реализация в живота. Децата и учениците с увреждания се включват в образователната система въз основа на оценка на общото развитие и препоръка за вида и формата на обучение от Екипа за комплексно педагогическо оценяване на РИО- Ямбол. През учебната 2014/2015 г. на територията на областта се обучават общо 361 деца и ученици с увреждания на възраст от 3 до 18 години. Най-висок е процентът на деца и ученици с езиково- говорни и комуникативни нарушения. В сравнение с предишните години тревожно нараства броят на деца с умствени увреждания и на деца с множество увреждания.

Постигнатите резултати през последните 2-3 години са показател за успешното осъществяване на интегрираното обучение и се изразяват в:

- Нараства броя на деца и ученици със специални образователни потребности, които се обучават интегрирано.
- Увеличава се броя на училищата и детските градини, в които са приети за обучение деца с увреждания.
- Увеличава се броя на училищата и детските градини с осигурена подкрепяща среда.

- За децата и учениците със СОП се изготвят индивидуални образователни програми по учебните предмети, съобразени с образователните им потребности.

- За всяко дете със СОП е определен екип от учители и специалисти, които подпомагат обучението, възпитанието и развитието им.

- Разраства се дейността на РЦПНОВДУСОП по осигуряване на подпомагане обучението на децата, работа с учителите и родителите.

- Подобрява се координацията на дейностите по отношение на диагностика, рехабилитация и подпомагане в образователния процес на децата със СОП.

- Нараства взаимодействието и партньорството с институции, организации, частни лица и родители.

- Повишават се професионалните компетенции и мотивацията за работа на специалистите, подпомагащи обучението и възпитанието на децата със СОП. Над **120 педагогически специалисти** (директори, учители, логопеди, психолози) от детски градини, училища и РЦПНОВДУСОП повишиха своята квалификация за работа с деца и ученици със СОП.

Положителен пример:

За подпомагане на интегрираното обучение вече успешно се включват и местните НПО, като сдружение „Център за образователни програми и социални инициативи” реализира проекта „С професионализъм и доверие“ по ОП „Развитие на човешките ресурси”. Той беше изпълнен в партньорство с 3 училища от област Ямбол /ОУ “Петко Рачов Славейков” – гр. Ямбол, ОУ “Николай Петрини” – гр. Ямбол, ОУ “Свети свети Кирил и Методий” – гр. Елхово/ и включваше работа с 69 деца със СОП, 62 родители и 49 специалисти работещи с деца със СОП.

Проблеми, които затрудняват осъществяването на интегрираното обучение са:

- Недостатъчен брой специалисти – ресурсни учители, логопеди, психолози, специалисти за работа с деца със зрителни и звукови увреждания.

- Завишава се броят на деца и ученици с увреждания в групите и класовете, което затруднява образователно- възпитателния процес.

- Остава нерешен въпроса с обгрижване на част от децата със СОП – с двигателни нарушения, с множество нарушения, с умствена изостаналост и хиперкинетичност – по време на престоя им в училищата и детските градини.

5. Достъпна архитектурна среда за децата с увреждания

Съгласно изискванията на Наредба N6/2003 г. за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии, към 2015 г. в държавните и общинските детски градини, училища и обслужващи звена в област Ямбол има осигурена достъпна архитектурна среда само в 14 образователни институции /от общо 45/. Според вида на учебните заведения това са: 5 детски градини, 5 общообразователни училища, 2 професионални гимназии, 1 специално училище и РЦПНОВДУСОП. Нашите продължителни наблюдения показаха, че дори направеното в тях за свободен достъп на децата с двигателни затруднения е недостатъчно и се изразява в:

Детски градини

ЦДГ „Биляна“ – Ямбол – стълбищна платформа.

ЦДГ „Пламъче“ – Ямбол – подходна рампа при входа.

ЦДГ „Червената шапчица“ – Ямбол - подходна рампа и санитарно- хигиенно помещение.

ЦДГ „Мати Рубенова“ – Стралджа - подходна рампа и ръкохватки.

ЦДГ „Роза“ – с. Роза – при входа има възможност за достъп в сградата, има и изградено санитарно- хигиенно помещение.

Общообразователни училища

ОУ „П.Р. Славейков“ – Ямбол - подходна рампа при входа и санитарен възел на първи етаж за деца с двигателни увреждания.

ОУ „Н. Петрини“ – Ямбол - подходна рампа при входа и 2 санитарен възел на първи етаж за деца с увреждания.

ОУ „Д-р Петър Берон“ – Ямбол - подходна рампа при входа и санитарен възел на първи етаж за деца с увреждания. Осигурен е и достъп до столовата, която е разположена на приземния етаж.

СОУ „Св. Климент Охридски“ – Ямбол – и при двата входа има възможност за достъп в сградата.

ОУ „Христо Смирненски“ – Ямбол - подходна рампа при входа.

Професионални гимназии

ПТГ – Ямбол - подходна рампа и санитарен възел.

ПГХТТ – Ямбол - подходна рампа.

Специални училища

ПУИ – Елхово – подемна платформа при входа, изградена по проект „Достъпна архитектурна среда 2013“.

Обслужващи звена

РЦПНОВДУСОП – Ямбол - подходна рампа и санитарен възел на първи етаж за деца с двигателни увреждания.

Сериозен е проблемът с достъпа на деца с увреждания до училищата в общините Стралджа, Тунджа и Болярово, където няма нито едно общообразователно училище с достъпна архитектурна среда. По този начин децата, които трудно се предвижват на практика не могат да се обучават наравно със своите връстници. Подобно е положението и с детските градини като те се оказват недостъпни за децата с увреждания в общините Елхово и Болярово. Като се има в пред вид, че средствата за изграждане на най-елементарни условия за достъп до съответното учебно заведение не са много, очевидно е, че в случая става въпрос по-скоро за нехайство и пренебрежение от страна на местните управляващи.

6. Насилие над децата

Насилие над децата от други деца и насилие над децата от педагогическия персонал и служители в образователната система е едно от най-често срещаните нарушения на правата на децата. Поради естеството на своя характер /премълчаване от жертвите, трудно доказване, начин на регистрация/ тези нарушения в по-голямата си част остават скрити за обществото. Официално регистрираните случаи на насилие в училищата в област Ямбол за учебната 2014/2015 г. са - 7, от които в община Ямбол - 5, в община Елхово - 1 и в община Болярово – 1. Според РИО всички училища на територията на област Ямбол имат разработени програми за превенция на насилието в училище. Използват се и програми, предоставени от Държавната агенция за закрила на детето, а също така и някои общински програми.

Нашият екип констатира, че в училищата от област Ямбол все още не е изградена единна система за противодействие на училищния тормоз. Друг пропуск е, че не са създадени добри условия за разпространение на различни инициативи и практики за защита на пострадалите деца и ученици от домашно насилие.

7. Правото на мнение

Гарантиране правото на децата на мнение и участие в процесите на вземане на решения е едно от най-важните условия за успешното им включване в образователната система. Според предоставената ни информация от мониторираните училища във всички има работещ ученически съвет, който е основна форма за изразяване на мнение от страна на учениците. Според нашите наблюдения, обаче, на повечето места тяхното съществуване е чисто формално и те реално не оказват никакво влияние при вземане на важни решения свързани с обучението, възпитанието и оползотворяване на свободното време на учениците.

Според нас все още не се работи целенасочено за подобряване на привлекателността на училището и не се внедряват дейности, които да обхващат всички деца и млади хора в училище и да осигуряват:

- Инициране и изпълнение на програми и инициативи за повишаване на интереса към учене, включване на децата и младежите в живота на училището, в т.ч. и при вземане на решения, отнасящи се до децата;
- Извънкласни и извънучилищни дейности за мотивация на децата и техните родители - включване на децата в извънучилищни занимания в рамките на учебната година (ателиета по интереси, школи по изкуства, спортни състезания); осмисляне на свободното време на децата и младежите;
- Осигуряване на достъп и стимулиране на неформалното образование;
- Включване в обществения живот чрез участие в доброволчески кампании и инициативи;
- Обучения на учителите и препоръки за промяна на практиката на преподаване на учителите и включване на интерактивни методи.

IV. СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И ПРАВАТА НА ДЕЦАТА

1. Децата в риск и социалните институции

Социалните дейности в област Ямбол се ръководят от местните Дирекции за социално подпомагане в гр. Ямбол и гр. Елхово, които отговарят за петте общини, включително и за работата с децата в риск. Според предоставената ни информация по ЗДОИ в двете ДСП през 2014 г. са постъпили общо **682 сигнала** за деца, които се нуждаят от закрила. Или около **4 % от децата** на област Ямбол през изминалата годината са били подложени на риск и спрямо тях е било необходимо социалните работници да приложат различни мерки за излизане от тежкото положение, в което са изпаднали. Това обуславя и голямата натовареност на социалните работници, които трябва да работят едновременно по десетки случаи с различна сложност. По общини разпределението на подадените сигнали е следното: община Ямбол – 388 сигнала, община Елхово – 136, община Тунджа – 68, община Страджа – 58 и община Болярово – 32. За 3 деца, всички от община Ямбол, е било необходимо да се приложи спешна мярка от полицейска закрила.

2. Доставчици на социални услуги за деца

През последните 2 години има непрекъснато увеличаване и разширяване на социалните услуги за деца в област Ямбол. Всички те се управляват от местните общини, като кметовете не желаят да се ползват от предвидената от закона възможност за обявяване на конкурси за външни доставчици на социални услуги за деца. Доминирането на социалните услуги за деца от, на практика, само един изпълнител, ги прави не особено гъвкави и вариативни. В опитите ни да получим по-детайлна информация от конкретните извършители на социални услуги в община Ямбол не получихме достатъчна подкрепа. Според тези, които ни отговориха, социалните услуги се изпълняват в съответствие с приетите стандарти. Доставчиците имат приета процедура за подаване и разглеждане на жалби от децата, техните родители, настойници/попечители или от лицата, които полагат грижи за детето, и от персонала. Освен това те посочват, че имат приета писмена процедура за защита от насилие, злоупотреба и дискриминация на децата, които се ползват от техните услуги. Според техните отговори през 2014 г. няма нито една подадена жалба от потребители на техните услуги.

Тази официална информация противоречи в известна степен с информацията, която екипът ни получи при провеждане на медийния мониторинг. През месец май 2015 г. някои местни журналисти алармираха за нередности в новооткритите Центровете за настаняване от семеен тип /ЦНСТ/ за деца с увреждания в гр. Ямбол, като едно от жилищата дори беше наречено "Къщата на злото". В журналистическите материали се обвиняваше персонала, че не полага достатъчно грижи за децата и носи косвена вина за смъртта на едно от настанените там момчета. Критикуваше се и ръководството на община Ямбол, че е назначило хора, които не са достатъчно компетентни да работят с деца с увреждания. Твърди се, че преди да бъдат открити Центровете, 40 служители са били обучени за работа с децата, но от тях е останала само една жена, а всички останали са уволнени и на тяхно място са назначени хора без необходимата квалификация. В момента в споменатите центрове тече проверка и предстои да излязат резултатите от нея, но предварително главният инспектор в Държавна агенция за закрила на детето – Бургас Радостина Данова посочи, че в дома са открити редица нарушения. Пропуските са по отношение на това, че: момиче със счупен крак е било закарано в лечебно заведение за спешна операция чак на следващия ден, след като служител е установил какво е състоянието му; има нарушения при съхраняването на лекарства – предписаната терапия не се съхранява на сигурно място, не се следи дали се изпълнява и няма регламентиран ред за достъп до спешния шкаф; липсва процедура за подбор на персонала, както и критерии за оценка; комплектуването на екипа също не покрива изискванията – 4 социални услуги имат един управител, а липсват възпитател и медицинско лице.

3. Деца настанени в социални институции /СИ/

Децата, отделени от своите семейства, са от най-уязвимите групи в обществото. Доказано е, че интервенциите по отношение на децата в ранна възраст имат значим ефект по отношение на прекъсване на цикъла на бедност за тези деца. Отглеждането на деца в специализирани институции до 3 години, а и след тази възраст, е увреждащо в най-голяма степен и в много случаи има неотменими последици. Анализът на настаняванията показва, че по-голямата част от децата са настанени поради бедност на семейството и/или negliжиране на детето. Реинтеграцията на детето в семейството изисква развитие на мерки и услуги в общността, развиване на родителския капацитет, подкрепа на нуждаещи се семейства за осигуряване на жилище, посредничество и активна подкрепа за включване на пазара на труда и др. За да се интегрират в семейството е необходимо да се търси допълнителен институционален механизъм и да се повиши работата, както в СИ, така и в ДСП, за изграждане на връзка със семейството и за подкрепа при отглеждане на детето. За това е много важно да продължи процесът на извеждане на децата от социалните институции и да се стесни или прекъсне техния вход. Мониториращият екип констатира, че през последните години този процес в област Ямбол протича успешно и непрекъснато намалява броя на децата настанени в различни местни институции. Според предоставените ни официални данни от РДСП настанените деца в социални институции в област Ямбол през 2010 г. са 150, а в края за 2014 г. те са общо 123 разпределени в 3 общини: Ямбол – 90, Елхово – 17 и Стралджа – 16. Техният реален брой към месец май 2015 вече е намален, тъй като има решение и се пристъпи към закриването на ДДЛРГ „Ю. Гагарин” и Социално педагогически интернат /СПИ/ – гр. Стралджа.

ДДЛРГ “Юрий Гагарин“ - град Ямбол

Ние внимателно наблюдавахме процеса на закриване на Дом за деца лишени от родителски грижи „Ю. Гагарин” и извеждането на децата от тази СИ. Голяма част от екипът ни беше работил по различни програми с децата от дома и добре познава ситуацията. ДДЛРГ „Ю. Гагарин” е специализирана институция, в която се предлагаше постоянна и седмична грижа за деца от 7 до 18 години включително или до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст. За всяко дете, настанено в ДДЛРГ „Ю. Гагарин” се изготвяше план за грижи, който беше в съответствие с плана за действие, изготвен от дирекция "Социално подпомагане". Планът за грижи се изготвяше в срок до един месец от настаняване на детето в институцията. За осигуряване на възпитателната дейност в ДДЛРГ, се разработваха програми съобразно възрастта на децата, за чиято реализация активно се включваха и някои местни НПО. Екипът в ДДЛРГ работеше съвместно с местни институции - Дирекция „Социално подпомагане”, отдел „Закрила на детето”, инспекторите от Детска педагогическа стая, МКБППМН – гр. Ямбол, представители на ОД на МВР. Община Ямбол също оказваше пълно съдействие и подкрепа за нормалното функциониране на институцията.

През 2009 г. капацитета на дома беше 100 места, но на свое заседание Общински съвет Ямбол /тридесет и първо заседание на Общински съвет, проведено на 18 март 2010 г./, взе решение за поетапно намаляване капацитета на ДДЛРГ, като през 2015 г. в него да останат 50 деца. Процесът на деинституционализация обаче протече по-бързо от планираното и към 31.12.2013 г. настанените деца в Дома са вече само 44, от които 2 деца ползват социалната услуга „Седмична грижа”, а 10 деца ползват подкрепящи външни социални услуги в ЦОП „Усмивка” и ЦСРИ. Децата от Дома се включват в организирани мероприятия и лагери, посещават концерти, участват в спортни прояви. През лятото на 2013 г. на възпитаниците е осигурена и почивка на море. Последният етап от процеса по извеждане на децата започна преди една година. През 2014 г. община Ямбол съвместно с Държавната агенция за закрила на детето започна реализацията на проекта „Детство за

всички”. Той е в унисон с държавната политика за закриване на специализираните институции и разкриване на социални услуги резидентен тип, които ще предложат необходимата индивидуална грижа, съобразена с потребностите на децата в тях. На отдел „Закрила на детето” при дирекция „Социално подпомагане” – Ямбол беше възложен ангажимент да направи оценка на потребностите на всички деца с увреждания настанени в ДДЛРГ. Оценката беше готова през месец май 2014 година и се започна последователно извеждане на всички децата от Дома. Приоритет беше даден на децата с увреждания, като по-голямата част от тях бяха настанени в новоразкритите социални услуги от резидентен тип в гр. Ямбол. След това се пристъпи и към извеждането на децата, които нямат здравословни проблеми, но също така се нуждаят от друг вид грижи в среда близка до семейната.

От 01.01.2015 г. капацитетът на ДДЛРГ „Ю. Гагарин” е намален на 35 места и със заповед на Изпълнителния директор на АСП входът за деца в СИ е затворен. През месец март 2015 г. настанените деца в Дома вече са 5, като от тях само 2 деца реално пребивават постоянно в институцията. Две от децата се обучават в ПУИ – гр. Елхово, като по време на ваканциите и празниците се завръщат в ДДЛРГ, а петото дете, от афганистански произход, е напуснало дома и е обявено за общодържавно издирване. В пред вид на тези обстоятелства, през месец април 2015 г. Общинският съвет - Ямбол взе решение за окончателното закриване ДДЛРГ „Ю. Гагарин” считано от 01.06.2015 г. С това се сложи и края на една дългогодишна социална институция и приключи петгодишния процес, който беше крайно необходим и от полза за децата. Задно с това, обаче, трябва да отбележим, че в някои отделни случаи се действаше прибързано и не винаги новите места за настаняване на децата бяха напълно готови да ги посрещнат.

Дом за медико - социални грижи за деца /ДМСГД/ - гр. Ямбол

ДМСГД - Ямбол е лечебно заведение, по смисъла на чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения. В ДМСГД- гр. Ямбол се приемат деца от 0 до 3 годишна възраст. Настаняването се извършва с влязло в сила решение на районния съд по реда на чл.28 от Закона за закрила на детето, както и временно настаняване със заповед на директора на Дирекция „Социално подпомагане”, издадена по реда на чл.27 от ЗЗД и спешно настаняване по реда на чл.33 от Правилника за прилагане на ЗЗД. Домът осъществява продължително медицинско наблюдение на деца с хронични заболявания и проблеми; диагностициране, лечение и рехабилитация; специфични грижи за деца с хронични заболявания и медико-социални проблеми: отглеждане, възпитание и обучение, подготовка за интеграция в обществото чрез посещаване на масови детски заведения, подготовка за осиновяване. В ДМСГД - гр. Ямбол работят квалифицирани медицински специалисти- лекари, медицински сестри, рехабилитатор, както и педагози, детегледачки и друг персонал. В ДМСГД - Ямбол са обособени задължителните структурни единици съгласно Правилника за устройството и дейността на домовете за медико-социални грижи за деца: Медицински, Жилищен и Административно – стопански блок. Домът има обширен двор, в който са разположени детски площадки, построени по съвременните изисквания за безопасност, кътове за отдих. Осигурен е достъп до и в сградата на хора с увреждания. Домът осигурява на настанените деца удобен транспорт за провеждане на консултативна извънболнична и болнична помощ, както и посещения на куклен театър, сладкарници, детски празници.

През 2010 г. ДМСГД е с 120 капацитет и в него са настанени 71 деца. През същата година е планирано намаление на капацитета до 2015 г. на 60 места, които включват и местата за престой за изследвания и диагностика на деца с увреждания от семействата. След това, през следващия планов период трябва да се пристъпи към закриването на ДМСГД, което да се извърши паралелно с постепенното изграждане на пакет от нови услуги за новородени и техните семейства (в сградата), с участието на персонала на ДМСГД и с активната подкрепа от страна на РЦЗ - Ямбол. С предимство ще се развиват

21

социално- здравни услуги в общността (диагностика и рехабилитация, дневни и почасови грижи, консултиране и др.). Намалването на капацитета с 50% да се постигне на етапи. Договаряне с Министерството на здравеопазването е необходимо, както за дейностите по закриването на ДМСГД, така и за разкриването на новите смесени услуги в сградата на ДМСГД.

Съобразно приетия план, нормативната уредба и конкретните нужди на региона, броят на леглата постепенно е редуциран на 70, а настанените деца към 31.12.2013 г. са 46, като от тях 11 деца са с увреждания. През последните две години ДМСГД- Ямбол започна активна работа по Проект „Детство за всички” на ДАЗД в партньорство с АСП и МЗ, който е част от Операция „Да не изоставяме нито едно дете”. По силата на този проект са изготвени оценки на децата, на които предстои да бъдат изведени от ДМСГД и настанени в новият вид резидентни услуги. В институцията се работи за нейното реформиране с цел да се създадат условия близки до семейната среда за промоция, превенция и рехабилитация на физическото и психично здраве на децата с повишен медико-социален риск. В началото на 2015 г. ДМСГД– Ямбол има настанени 35 деца като се предвижда трансформиране и подготовка за закриване на Дома, което ще бъде заменено с разкриване на нови услуги в подкрепа на майчинството и превенция на изоставянето със специален фокус към деца с увреждания.

4. Социални услуги за деца - резидентен тип

Социалните услуги от резидентен тип са сравнително добре развити в област Ямбол и по-специално в общините Ямбол и Елхово. Всичките бяха разкрити по различни проекти, като след тяхното приключване продължиха да функционират като делегирана от държавата дейност. Това помогна за ускоряване на процеса на извеждане на децата от местните социални институции и осигуряване на една среда, която е по-благоприятна за тяхното нормално развитие.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания – гр. Ямбол

Центърът за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) е комплекс от социални услуги, които се предоставят в среда, близка до семейната, за ограничен брой лица. Потребителите са деца, за които са изчерпани възможностите на осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно. Дейности на услугата:

- Предоставяне на подслон и ежедневни грижи;
- Изграждане на умения за самостоятелен живот;
- Осигуряване на здравни и образователни услуги (извън мястото за живеене).

Центърът е разположен в Комплекс за социални услуги за деца и възрастни, което улеснява достъпа на децата до ползването на външни услуги в общността. Основната идея на Центъра е отглеждането и възпитанието на децата да се реализира в среда възможно най-близка до семейната. За това в този Център живеят ограничен брой деца – 12, от които към момента 4 момичета и 8 момчета. За тях се грижат девет души персонал, работещи на смени, с цел осигуряване на постоянна грижа. Жилищните пространства са така организирани, че да наподобяват максимално домашна обстановка, която да благоприятства развитието на децата и да им показва семеен модел. Основна задача на екипа е да осигури индивидуална грижа и подкрепа за личностно съзряване на всяко дете и цели изграждане на умения за самостоятелен и независим живот.

Организирането на живота в Центъра и услугите са насочени към създаването на условия и нагласи на децата за равнопоставено участие в живота на местната общност. Основен принцип на работата в Центъра е гарантиране интереса на всяко дете – т.е. осигуряване на основните жизнени потребности от храна, подслон, сигурност; безопасна среда; предоставяне на възможности за пълноценно развитие на потенциала на детето,

съобразно с неговите потребности и възможности. Децата, живеещи в ЦНСТ Ямбол, имат възможността да участват в приготвянето на храна всеки уикенд, да вземат решения свързани с менюто, да изразяват мнението си свободно. Една част от тях участват в школа по народни танци. Повечето от децата са живели преди преместването им в институции и познават твърде малко от нормалния всекидневен живот. Животът им в ЦНСТ дава възможност да имат нормално детство и повече възможности за тяхното бъдеще.

Нови центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания – гр. Ямбол

През 2013 г. община Ямбол започна изграждането на три нови Центъра за настаняване от семеен тип, които по-късно бяха оборудвани по всички съвременни изисквания за предоставяне на социални услуги. По този начин се създадоха добри условия за предоставяне на нов вид резидентни услуги за деца и младежи в риск в общността. Новите центрове за настаняване от семеен тип са предвидени за настаняване на деца с увреждания над 3 годишна възраст и младежи от специализираните институции – ДМСГД, ДДФУ, ДДУИ, включително и деца с увреждания, които са настанени в институции извън територията на общината и областта. През 2015 г. новите социални заведения започнаха да функционират и в тях могат да се отглеждат общо 50 деца и младежи с увреждания от специализираните институции в страната. За целите на предоставянето на новите социални услуги се разкриват 43 работни места. Община Ямбол е една от първите в страната, които приключиха строителството на центрове за деца с увреждания и първата, която подписа договор за предоставяне на новите социални услуги.

Преходно жилище – гр. Ямбол

От изключително значение при прехода от институционален тип грижа към грижа в среда близка до семейната или в общността е осигуряването на специална подкрепа на младите хора, напускащи специализираните институции. През месец февруари 2010 г., със заповед на Изпълнителния директор на АСП в сградата на ДДЛРГ „Ю. Гагарин” - Ямбол са открити две преходни жилища (едно за момчета и едно за момичета), с капацитет по четири места. Социалната услуга е делегирана от държавата дейност. Към 31.12.2013 г. потребителите на социалната услуга са съответно 3 момчета и 4 момичета. Услугите, предоставяни в преходните жилища отговарят на критериите и стандартите, регламентирани в Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане - за местоположение и материална база, за хранене, здравни грижи, образователни услуги и информация, организация на свободното време и личните контакти, квалифициран персонал. Услугите се основават на социална работа, при прилагане на индивидуален подход и са съобразени с конкретните потребности на всяко прието лице, с акцент подготовка за самостоятелен живот. В преходните жилища потребителите на социалната услуга се стимулират да развиват личните си умения и навици, да се чувстват сигурни и готови за предприемане на следваща стъпка към интеграция в общността.

Към 31.12.2014 г. социалната услуга „Преходно жилище” за момчета се е ползвала от две деца, а социалната услуга „Преходно жилище” за момичета е без потребители. Поради това, че не е възможно ежемесечно да се гарантира функционирането на услугата в пълния ѝ обем, община Ямбол взе решение през месец май 2015 г. двете преходни жилища за бъдат закрити. Спрямо настанените в преходните жилища към момента лица бяха предприети мерки за закрила на децата в съответствие с чл.4, алинеи 3, 4 и 5 по реда на Закона за закрила на детето. Освободеният ресурс от закритата социална услуга ще бъде насочен към други социални услуги на принципа „компенсаторна замяна”.

Центрове за настаняване от семеен тип – гр. Елхово

От 01.03.2012 г., след успешно приключване на проект по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” започва редовното функциониране като делегирана държавна дейност на Център за настаняване от семеен тип „Къща като къщи”.

В центъра се създава среда близка до семейната, при която децата получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за личностно съзряване и изграждане на умения за самостоятелен и независим живот. Организирането на живота и услугите в него са насочени към създаването на условия и нагласи на децата за равнопоставено участие в живота на местната общност. Капацитетът на ЦНСТ е 8 деца, за които се грижи екип от: социален работник, четирима възпитатели, детегледач и хигиенист. Като пример за успешна работа можем да посочим, че през 2014 година от Центъра са изведени 4 деца, които са настанени в приемни семейства по проект „И аз имам семейство“.

През месец декември 2013 г. е сключен договор между община Елхово и Агенция за социално подпомагане за изпълнение на процедура „Да не изоставяме нито едно дете“, за изграждане на нов Център за настаняване от семеен тип „Къща за нашите деца“. Капацитетът на ЦНСТ2 е 12+2 деца и младежи. В центъра могат да бъдат настанени 12 деца и младежи с увреждания, смесени по възраст, пол, степен на увреждане и ниво и ниво на автономност от специализирани институции. Предвидени са и 2 места за настаняване на деца/младежи от общността по спешност.

Екипът ни констатира, че по отношение на предоставянето на социални услуги от резидентен тип за деца някои от общините в област Ямбол изоставят значително. Така например въпреки голямото желание на община Тунджа все още не са открити планираните социални услуги тип ЦНСТ.

5. Услуги в общността за деца

Услуги в общността за деца се извършват в цялата Ямболска област, но са най-добре развити в община Ямбол, където е и най-големият брой детско население. Те посрещат приоритетно нуждите на деца с увреждания, деца в риск и деца жертви на насилие.

Центрове за социална рехабилитация и интеграция

Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) е комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално- правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване. Потребители на услугата: Деца и лица с увреждания в семейна среда (физически, умствени и множествени). Дейности на услугата: Медицинска рехабилитация; Социална рехабилитация; Консултиране – правно, здравно, социално, психологическо; Програми за социални умения за самостоятелен живот; Посредничество пред различни институции; Дейности в домашна среда: Консултации и посредничество, Медицинска рехабилитация, Обучение на близките за ежедневна рехабилитация, Кризисна интервенция.

ЦСРИ работи за: подобряване достъп до образование в общо образователни училища на деца с увреждания; подобряване на достъп до адекватна здравна грижа; придобиване на умения и навици за самостоятелен живот; осигуряване на достъпна архитектурна среда, особено в изолираните малки населени места; осигуряване на възможности за професионална квалификация и реализация; осигуряване на подкрепяща среда за семейството и близките на децата и лицата с увреждания; подобрена интеграция в общността на деца и лица с увреждания; предоставяне на услуги за възстановяване и рехабилитация.

Център за социална рехабилитация и интеграция – гр. Ямбол

ЦСРИ - Ямбол предоставя социални услуги на деца, както и на деца и лица с увреждания. Капацитетът на Центъра е 41 места. Услугите в ЦСРИ се предоставят както на място в центъра, така и на домашен адрес, в зависимост от потребността и

здравословното състояние на потребителя. Услугите могат да се предоставят както краткосрочно, така и дългосрочно и са насочени към:

Социални услуги: консултации за правата, привилегиите и предимствата на хората с увреждания и техните близки; провеждане на информационни срещи и предоставяне на информация за дейността на ЦСРИ на заинтересовани лица и институции; съдействие на хора с увреждания при комуникациите им с държавни, общински, нестопански и други организации и др.

Психологически услуги: индивидуални консултации с психолог; превенция на депресивни състояния, девиантно поведение и др. психични нарушения; терапевтични методи и тренинги и др.

Трудотерапия и обучения: учебно консултиране, функционална трудотерапия, занимателна трудотерапия, компютърна грамотност и др.

Медицинска рехабилитация и физиотерапия: физикална медицина и рехабилитация на деца и възрастни с хронични заболявания / увреждания - възстановяване или подобряване на засегнатите двигателни функции, чрез ФТК; физическа култура за повишаване на двигателната активност на деца и възрастни.

Дейностите, извършвани в ЦСРИ включват и: групова работа с потребители и семейства; организиране на изложба с изделия на потребителите, изработени в часовете по трудотерапия; организиране на пътуване до близки дестинации; групови мероприятия с потребителите на останалите услуги в Комплекса за социални услуги за деца и възрастни; участие в различни празници през годината. ЦСРИ е утвърден в годините и е доказал своята ефективност във времето и услугата става все по – търсена.

Към настоящия момент ЦСРИ, Центърът за обществена подкрепа Ямбол, Дневният център за деца с увреждания Ямбол и Центърът за настаняване от семеен тип са обединени и функционират в създадения през 2012 г. Комплекс за социални услуги за деца и възрастни – гр. Ямбол, като самостоятелно действащи форми на социални услуги в общността и такива от резидентен тип.

ЦСРИ „Света Марина”– гр. Елхово

От 01.07.2008 г., след успешно приключване на проект, финансиран по програма ФАР “Деинституционализация, посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи“, е разкрита услугата в общността ЦСРИ. Доставчик на услугата е Община Елхово. Финансирането на ЦСРИ ”Света Марина”- гр. Елхово е държавно делегирана дейност за 35 потребители. Към момента ползващи услугата са 38 лица - 27 момчета и 11 момичета.

ЦСРИ „Света Марина” предоставя комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално- правни консултации, образователно обучение, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване. Осигурява включваща, приемаща и стимулираща развитието среда, при отчитане на рисковите за развитието на човека фактори. Предлага специализирано оборудване и обзавеждане, в зависимост от конкретните потребности на лицата. В ЦСРИ ”Света Марина” са създадени оптимални условия за корекционно- компенсаторна и интеграционна работа с потребителите на услугите и се оказва подкрепа на лицата и техните семейства.

ЦСРИ – гр. Стралджа

ЦСРИ е делегирана държавна дейност, която функционира от 2006 г. и е с капацитет 35 места. В него работи мултидисциплинарен екип, който включва следните специалисти: управител, рехабилитатори – 2 бр., логопед-педагог, трудотерапевт, социален работник, психолог, лекар-физиотерапевт и обслужващ персонал. Центърът предоставя следните социални услуги: физиотерапия и двигателна рехабилитация; логопедична рехабилитация; психологична рехабилитация; занимателна трудотерапия. Годишно средно в ЦСРИ са ползвали социални услуги общо около 150 лица, от които около 60 деца.

В изпълнение на Наредбата за критериите и стандартите при предоставяне на социални услуги за деца, на персонала работещ с тях се осигурява супервизия и се дава възможност за участия в обучения и семинари за повишаване на квалификацията им. ЦСРИ- Стралджа работи в тясно взаимодействие с отделите "Закрила на детето" и "Хора с увреждания и социални услуги" към Дирекция „Социално подпомагане” – гр. Ямбол. Регулярно се организират срещи и с родителите на децата - потребители на социални услуги, с цел запознаване с резултатите от рехабилитационната работа. В ЦСРИ се организират различни мероприятия за отбелязване на календарни, национални и религиозни празници. Децата, които работят в Ателието по занимателна трудотерапия се включват в благотворителни инициативи с картички, сувенири

Центрове за обществена подкрепа

Център за обществена подкрепа /ЦОП/ е комплекс от социални услуги, предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви. Целевите групи, които ползват услугите са: деца от 0 до 18 г. в риск и техните семейства, деца от 0 до 18 г. и техните семейства от общността, деца и младежи в специализирани институции или услуги от резидентен тип, младежи, напускащи специализирани институции или услуги от резидентен тип, бременни жени, родители/законни представители на дете в риск, кандидати за или вече одобрени приемни семейства, кандидати за или вече одобрени осиновители, други лица. ЦОП е услуга в общността, за която има определен единен стандарт като делегирана от държавата дейност, управлявана от общините.

ЦОП “Усмивка“ – гр. Ямбол

ЦОП „Усмивка” е създаден през месец 11.2007 година по проект на община Ямбол на програма Фар. От 01.01.2009 година центърът е делегирана от държавата дейност с капацитет 50 ползватели.

През 2014 г. няма промяна на услугите, които предоставя ЦОП. Това са :

- семейно консултиране и подкрепа – социални, правни, психо-социални и психологически консултации; подготовка на родителите да се грижат за децата си; на децата да преодоляват проблемите си;
- превенция на насилието и подкрепа на деца, жертви на малтретиране, насилие и negliжиране – социална и психотерапевтична работа с деца, жертви на насилие и техните семейства;
- говорна терапия
- пре-натална и пост-натална грижа – социално консултиране по време на бременността и в следродовия период на майки в риск да изоставят децата си. ЦОП „Усмивка” има изнесена приемна за работа на терен в квартал с преобладаващо ромско население два пъти месечно.
- семейно планиране – консултации в сферата на репродуктивното здраве; контрацептивни методи; болести, предавани по полов път;
- ресурсно подпомагане на деца с увреждания – възможност за почасово пребиваване на децата в центъра с цел подкрепа и помощ за родителите на деца с увреждания. Услугите в центъра са насочени към психосоциално консултиране и подкрепа за деца с увреждания и техните семейства, психологически, социални, медицински и юридически консултации и интеграция на децата с увреждания. Освен в центъра услугите за децата с увреждания могат да предоставяни и в дома на детето.

- превенция на отклоняващото се поведение при децата и работа с деца с отклоняващо се поведение - консултиране и подкрепа за деца с отклоняващо се поведение и семействата им; извънкласни занимания и дейности; образователни програми за правата и задълженията на гражданите и санкциите при нарушаването им; образователни програми за опасностите и последиците от употребата на наркотици и алкохол, тютюнопушене, трафик на хора, сексуална експлоатация, информиране по въпросите на насилие и пренебрежение и др.
- превенция на отпадането от училище - изграждане на мрежа за работа с педагогически съветници; организирането на занимания за застрашени от отпадане ученици; организиране на различни превантивни обучителни и занимателни дейности и ангажиране на учителите с тяхното изпълнение
- деинституционализация и реинтеграция - социална работа с деца, при които съществува възможност за връщане в семейна среда; работа с родителите, разширеното семейство и детето за възстановяване на връзките родители - дете; подкрепа и консултации за детето и семейството в периода след реинтеграцията.
- обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция - подкрепа при напускане на институциите, поради навършване на възраст; работа с децата, които се подготвят за напускане на институциите, за тяхната подготовка за самостоятелен живот и социална интеграция – обучение в различни умения, включване в образователни и професионални курсове;
- обучение на приемни родители
- обучение на кандидат - осиновители

ЦОП „Усмивка” - Ямбол предоставя освен индивидуални консултации на деца и техните родители, и групова работа с ползвателите: Ателие „Театър”, група „Спорт”, Арт ателие за децата от ДДЛРГ, Арт ателие „Ние творим” и др.

През 2015 г. работи на пълен капацитет – 50 ползватели.

Добра практика реализирана и наложена през последните 2-3 години в ЦОП „Усмивка” е развитието на доброволчеството.

Център за обществена подкрепа - гр. Стралджа

Услугата е разкрита от 01.10.2010 г. като делегирана от държавата дейност. Предназначена е за деца и семейства в риск, деца с увреждания, деца отпадащи от училище, деца с проблемно и отклоняващо се поведение, деца в риск от насилие, деца в риск от изоставяне, деца от МКБППМН, деца със СОП, деца със специални нужди на възраст до 18 години. Капацитетът на услугата е 15 деца от 7 до 18 годишна възраст, като през последните 3 години средно месечният брой потребители е 21-23.

Услугите, които предлага Центърът са:

- Превенция на отклоняващо се поведение при деца и работа с деца с отклоняващо се поведение;
- В подкрепа на образованието- индивидуална работа (работа с деца със СОП), групова работа, превенция на отпадането на децата от образователната система, работа с деца, отпаднали от образователната система;
- Превенция на агресията сред подрастващите.

Заедно с тези услуги се развива и културно- масова дейност. Разработен е културен календар. Децата посещават ЦОП - Стралджа по предварително изготвен график, два или три пъти седмично според нуждите.

Дневен център за деца с увреждания – гр. Ямбол

Дневен център за деца с увреждания /ДЦДУ/ предоставя комплекс от социални услуги в общността за цялостно обслужване на децата през деня, които са свързани с предоставянето на храна и задоволяване на ежедневните социални, здравни и рехабилитационни потребности, както и развиване на умения за организиране на

свободното време и социално взаимодействие в среда от връстници. Тази социална услуга е алтернативна форма на грижа за децата с увреждания, която чрез предоставяне на психологическа, логопедична и педагогическа професионална подкрепа ги насърчава да развият своя потенциал, според специфичните им индивидуални възможности.

Дневен център за деца с увреждания предоставя следните услуги:

- целодневна или почасова грижа, според индивидуалните потребности и спецификата на физическото и психическото състояние на детето;
- групови и индивидуални педагогически консултации;
- социална работа с децата и техните семейства;
- придобиване на умения по ДЕЖ, социално - битови умения, според индивидуалните възможности на детето;
- педагогическа подкрепа за деца със СОП и с говорни проблеми;
- логопедична терапия за деца с говорни и комуникативни нарушения;
- обучение в умения за социална интеграция;
- индивидуални психологически консултации;
- индивидуална рехабилитация;
- медицинска грижа – поддържащо лечение, назначено от лекуващ лекар или друг лекар - специалист.

Услугата Дневен център за деца с увреждания се предоставя на деца с увреждания след издаване на Направление от Отдел Закрила на детето към Дирекция Социално подпомагане – Ямбол. Необходимо условие е детето да има издадено Експертно решение на ЛКК / ТЕЛК и да е на възраст от 2 до 18 години.

Общностен център- гр. Ямбол

В края на 2012 г. в комплекс „Бенковски” на гр. Ямбол /населен предимно с роми/ беше изграден Общностен център. Той предлага интегрирани социални услуги за деца до 7 години и техните родители, чрез които се разшири и доизгради обхвата на създадената мрежа от социални услуги, която да обхване и отговори на потребностите на всички жители на град Ямбол. През месец юни 2013 г. са разкрити две детски и една яслена група. Те са позиционирани в Общностния център, но осъществяват дейността си като филиал на обединено детско заведение „Свобода”. В групите се обучават общо 67 деца. В Общностния център се предоставят следните социални услуги за идентифицираните целевите групи:

- Услуги за деца от 0 до 3 г. и техните родители: Формиране и развитие на родителски умения; Ранна интервенция на уврежданията чрез създаване на Център за ранна интервенция на уврежданията; Семейно консултиране и подкрепа; Здравна консултация за деца

- Услуги за деца от 3 до 7 г. и техните родители: Интеграция на децата в детските градини и в предучилищните групи/класове; Мониторинг на готовността за обучение; Семейно консултиране и подкрепа; Здравна консултация за деца; Допълнителна подготовка за равен старт в училище; Индивидуална педагогическа подкрепа на деца с увреждания.

През 2015 г. към Общностния център започват да функционират:

А. Център за ранна интервенция на уврежданията - капацитет 80

Деца с увреждания и деца в риск от 0 до 7 години, техните родители; бъдещи родители от уязвимите групи; родители на деца във висок риск от забавяне в развитието. Преодоляване на изоставянето и институционализирането на деца с увреждания; оказване подкрепа на семейства които полагат грижи за деца с увреждания.

Б. Здравен кабинет - капацитет 80

Деца, чийто ОПЛ не е педиатър; деца от семейства, в които не се полага достатъчно грижа за децата; деца със здравословни проблеми; деца с увреждания от 0 до 7 години.

Наблюдение на здравното, физическото и психомоторното развитие на децата; превенция на детската заболяемост и смъртност.

В. Логопедичен кабинет- капацитет 150 x 2

Деца с увреждания, подлежащи на записване в първи клас. Подкрепа на децата с увреждания за успешната им интеграция в първи клас в масовото училище и постигане на равнопоставеност в обществото.

Мониториращият ни екип констатира че:

- В област Ямбол услугите, свързани с оказване подкрепа на родители и деца (училище за родители, училищна подкрепа, информиране на децата за техните права и отговорности, услуги за свободното време на деца) са твърде ограничени.

- Слабо развити са услугите за подкрепа на деца и младежи с отклоняващо се поведение и на деца в риск за отпадане от училище.

- Персоналът от услугите за деца се нуждае от обучения и супервизии, системна подкрепа за развитие и директна работа с клиенти. В малките населени места и общини често липсва или не е достатъчен квалифицираният персонал.

Добра практика

Положителното е, че в община Ямбол функционират междусекторни услуги за деца и младежи, които не са типологизирани в правилника, но посрещат конкретни нужди на общността. Насочени са основно към здравна и психосоциална подкрепа и имат капацитет за работа в мрежа.

V. ДЕЦАТА И ЗАКОНЪТ

1. Деца жертви на насилие и злоупотреби

В част III, точка 6 на този доклад вече отбелязахме, че насилието над децата в училище е едно от най-често срещаните нарушения на правата на децата. Тази констатация в още по-голяма степен важи за насилието над децата: в домашна среда, в различни институции и на улицата. Според официалната информация от двете местни ДСП в област Ямбол през 2014 г. са подадени общо **682 сигнала за деца, които се нуждаят от закрила**, без да се уточнява какъв е характера на тези сигнали и при колко от тях става въпрос за упражнено насилие над децата. Тревожен е и факта, че за 3 деца ситуацията е била много кризисна и е била приложена мярката „полицейска закрила”. Нашите наблюдения и дългогодишна работа с деца в риск ни убеждава, че домашното насилие над децата се е превърнало в ежедневна „възпитателна мярка” в проблемните семейства, за което обществото си затваря очите. Не са редки случаите на насилие над децата в различни институции /в „по-мека форма”/, на улицата и на някои обществени места. Трудността на регистриране и доказване на различните видове насилие над децата затруднява и възможностите за неговото разпознаване, а от там и за предприемане на ефективни мерки за борбата с нето.

Мониториращият ни екип констатира, че най-застрашени от насилие и злоупотреби под различна форма са:

- Уязвими семейства с деца в риск

Тук са включени многодетни и непълни семейства; деца, чиито родители са в чужбина; деца на родители със зависимости и т.н. Нужни са мерки за подкрепа на отглеждането на детето и подпомагане на родителите при намиране на работа.

- Деца, необхванати, нередовно посещаващи, в риск от отпадане и отпаднали от училище

Въпреки че по официални данни през последните три години има тенденция на намаляване на отпадналите от училище деца, посещаемостта не се увеличава, като това важи в най-голяма степен за децата от ромски произход в община Ямбол. Срещите със заинтересовани страни показва като проблем липсата на направления в ЦОП Ямбол за работа с деца в риск от отпадане. За задържането им в училище и за предотвратяване на бъдещи рискове от социална изолация са необходими дейности за компенсиране на образователните пропуски, мотивиране на децата за посещение и задържане в училище, дейности за запълване на свободното време и за мотивация на родителите за ангажиране в образованието на своите деца.

- Деца с проблемно поведение

Те са основна група в риск, заради случаите на агресивно поведение на деца. Основни сфери на интервенция са запълване на свободното време на децата, преодоляване на поколенческите конфликти, специализирана подкрепа на семейството.

- Деца в специализирани институции

Опасността от насилие над тези деца се засилва от режима на работа на различните институции: в повечето случаи те са недостъпни за външно наблюдение, някои работят денонощно и при децата от персонала остава само едно лице, поради „професионална колегиалност” се прикриват някои случаи и т.н.

- Деца с увреждания

При тях най-големите рискове от злоупотреби са свързани с намалените им способности за противопоставяне на извършителите, трудно разпознаване на различните форми на насилие и невъзможност да опишат достоверно случващото се. Тези рискове се засилват особено много когато децата с увреждания попадна в една по-враждебна среда без своите родители /или по-възрастни придружители/.

Нашият екип констатира, че в област Ямбол няма реализирани:

- програми за превенция и защита от домашно насилие;
- програми за предоставяне на помощ на лица, пострадали от домашно насилие;

- специализирани програми за извършители на домашно насилие и обучение на лицата, извършващи защита по ЗЗДН.

Според нас особено необходимо е в областта да бъде създаден постоянно действащ Кризисен център за деца и лица пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация. В него трябва да се извършват социални услуги, насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневни потребности и правно консултиране или социално – психологическа подкрепа, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция.

2. Деца правонарушители

С децата, които са извършили различен тип нарушения на законите и нормативните разпоредби в страната работят основно МКБППМН /местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни/. Макар, че са създадени по закон, който е от далечната тоталитарна 1958 г., те са засега единствената легална форма за работа с децата, които по различни причини са прекрачили границите на допустимите обществени правила. По време на извършения мониторинг нашият екип констатира, че във всичките 5 общини на област Ямбол има създадени и работещи МКБППМН, които се ръководят от ресорния заместник кмет на общината. В комисиите са включени широк кръг специалисти работещи с деца, които се събират на редовни заседания, предприемат различни мерки, изготвят годишните си планове и отчети, които стават публично достояние, чрез представянето им пред съответните Общински съвети и публикуването им в интернет страниците. Работата на МКБППМН е насочена към:

- Гарантиране правото на деца правонарушители на справедливо и законосъобразно отношение.

- Индивидуална възпитателна работа психологическо консултиране на деца правонарушители.

- Индивидуално- възпитателната и групова работа с малолетните и непълнолетните извършители на противообществени прояви и престъпления и такива, поставени при неблагоприятни условия на живот, развитие и възпитание.

- Провеждане информационни кампании срещу насилието и агресията, участие на децата в клуб „Приатели МКБППМН”.

- Включване на деца с наложени възпитателни мерки и водени на отчет в ДПС при РУП в извънкласни форми с цел запълване на свободното им време с полезни за тях дейности.

- Работни срещи с ученическите съвети във връзка с наболели проблеми от ежедневието на подрастващите, както и обсъждане на възможности за осмисляне свободното време на децата.

- Ежемесечни срещи с децата, настанени в институции относно превенцията на рисковото поведение и опасните последици от него.

На базата на нашите лични наблюдения и от годишните доклади на МКБППМН можем да посочим, че състоянието и тенденциите на противообществените прояви в последните години имат някои нови форми и характеристики - увеличен брой на момичетата - извършители, прояви на насилие, агресия, нарушаване и неспазване на приети и регламентирани норми и ограничения. Увеличава се броят на малолетните правонарушители /до 14 години/. Макар и да липсват регистрирани данни за проституцията при малолетни и непълнолетни лица, не е тайна, че това явление съществува. При момичетата, които са установени, че проституират, се наблюдава устойчивост. В по-голямата си част те са от ромски произход. Сnižаването на възрастовата граница е показател за занижен контрол на семейството и училището, на социалната среда като цяло. Това са причини и за бягство от дома, когато децата са на

крачка от извършване на криминално деяние или често стават жертва на криминални посегателства.

Наблюдава се намаляване разпространението и употребата на "твърда" дрога, но се увеличава броят на децата, употребяващи марихуана. Тенденцията е в последната година да се употребява синтетична дрога - амфетамин и екстази, както и разпространението в районите около училищата. Общинският съвет по наркотични вещества обединява силите и възможностите на всички компетентни и отговорни общински и държавни институции, като координира дейността по превенция на дрогата.

Кражбите, извършени от малолетни и непълнолетни, бележат прогресивно увеличаване. Най-често те имат групов характер. Участниците са от двама до пет. Извършени са кражби на: черни и цветни метали, мобилни апарати, пари, златни накити. Най-честата проява на хулиганство е участието и нанасянето на побой. Причините са необосновани, проявява се лекомислие и безотговорност, не се отчитат последиците от това действие, което често пъти граничи с подчертана агресия.

Наблюдава се тенденция на нарастване броя на децата, които напускат домовете си, или извършват бягство от дома. Това най-често се случва в нездрави семейства, където липсва нормално общуване и диалог между децата и родителите. Трайно се установява практиката родителите да не могат сами да се справят с възпитанието и поведението на децата си и търсят помощ от специалисти. Това е и една от причините за изграждането на Информационно консултативни кабинети към МКБППМН, в които работят психолози, социални работници, педагози. Те провеждат индивидуални и групови консултации, както с децата, така и с техните родители. Според специалистите съществуването на подобни помощни органи към местните комисии е от изключителна важност.

Според МКБППМН в община Елхово продължава да буди смущение фактът, че до постъпването в комисията на сигнала по чл. 16, ал. 1 от ЗБППМН нито едно от лицата, извършило за първи път противообществена проява през 2014 г. не е било известно на комисията в като дете в риск. И макар в общия брой от случаите да са налице обстоятелства, даващи основание на комисията да приеме, че част от простъпките (вкл. сериозен дял от кражбите) са извършени инцидентно, в други случаи се откриват достатъчно признаци, че лицата са имали изявена склонност към асоциално поведение и в миналото.

Продължава тенденцията да остават скрити, не само за комисии, но и за останалите органи от системата за превенция на детското асоциално поведение, проявите на агресия сред подрастващите, а също и "класически" противообществени прояви, каквито се явяват по смисъла на ЗБППМН системната употреба на алкохол, цигари и наркотични вещества от маловръстните. За тях може да се съди най-вече по косвени данни – разказите на самите подрастващи при неформалните срещи с тях, резултатите от провежданите анкети и беседи, обясненията на малолетните и непълнолетните за мотивите, довели ги до извършване на различни противоправни деяния. До МКБППМН достига официална информация предимно за онези прояви, които се характеризират с висока обществена опасност и към които пряко отношение имат правоохранителните органи. Леките деяния, простъпките, които касаят правилното развитие на малолетните и непълнолетните и които се случват най-вече в неформална среда, без отчетливи външни проявления, въпреки усилията на МКБППМН и останалите институции, остават нерегистрирани до момента, в който не се стигне до по-сериозни провинения. Намалената обществена чувствителност към проблемите на децата и младежите не предполагат обръщане на тази тенденция в близките години. Традиционното отсъствие на сигнали до местната комисия от страна на гражданите (хипотезата на чл. 16, ал. 1, т. 3 от ЗБППМН) потвърждава този извод.

Като основни причини за неприемливото поведение на подрастващите можем да посочим:

- Проблеми, свързани с безработицата и ниския жизнен стандарт. Особено тревожна е ситуацията сред по-бедните семейства от етническите малцинства. От водещите се на отчет в детска педагогическа стая (ДПС) към РУ «Полиция» малолетни и непълнолетни лица от ромския етнос са около 90 %.

- Деформации в ценностната система и негативно отношение към правните и обществените норми.

- Липсата на достатъчно възможности и нежеланието за запълване на свободното време на децата със смислени, полезни и необходими за развитието им дейности – спорт, творчество и изкуство.

- Психотравмиращи отношения в семейството и микросоциалната среда, педагогическата занемареност, престъпната безотговорност и безнаказаност на някои родители.

- Личностни особености, социално- психични деформации, ценностни дефицити и недостатъчен самоконтрол при проблемните деца.

- Необхващане и отпадане от училище на подлежащите на задължително образование малолетни и непълнолетни.

Положително в статистиката е, че като цяло в област Ямбол отсъстват тежки престъпления, не се откриват данни и за склоняване от страна на родителите на малолетни и непълнолетни към извършване на престъпления или противообществени прояви. Липсват случаи на джебчийски кражби, извършени от подрастващи, специално обучени от родителите си за тази цел, както и на безпризорни или просещи деца. Отсъстват условия и за възникване на организирани младежки банди, за каквито докладват местните комисии от други райони на страната.

МКБППМН – Елхово отчита още един положителен факт: За първи път от началото на кризисните процеси в социално-икономическата сфера (започнали на микро ниво през 2007 г.) броят на възпитателните дела, макар и с малко, слиза под обичайните минимални граници за общината (15 – 16). Още по-очевиден е постигнатия напредък при сравняване на данните за броя на привлечените лица: 8 за 2014 г. при средно около 20 – 25 в най-добрите години. В основните училища на общината, в трите гимназии и в помощното училище интернат, със заповеди на техните директори, са определени съставите на училищните комисии за превенция на противообществените прояви на учениците. Същите имат план за работа за учебната 2014/2015 г., одобрен от педагогическия съвет, направили са и предложения за съвместна работа с местната комисия. В годишните разпределения на класните ръководители са включени мерки за превантивна работа срещу противообществените прояви на учениците. Училищните ръководства са в постоянен контакт със секретаря на комисията и инспектора на ДПС.

VI. ДЕЦАТА НА ОБЩЕСТВЕНИ МЕСТА

1. Осигуряване на достъпна среда за деца с увреждания

Екипът констатира тревожния факт, че важни държавни и общински институции, учебни и здравни заведения и заведения за хранене и развлечения в Ямболска област са недостъпни за деца с двигателни затруднения. Това е сериозна пречка пред възможността хората с увреждания да водят независим и пълноценен човешки живот според председателят на Регионалната организация на инвалидите в Ямбол Кръстина Атанасова. По общини ситуацията е следната:

Община Ямбол

Осигурен е достъпът до сградите на областната управа и общинската администрация на Тунджа, както и до община Ямбол и зрителните зали в сградата, пред които, обаче, все още стои преодоляването на едно стъпало. Децата с увреждания могат да влязат безпрепятствено в Първа и Втора поликлиники и в повечето отделения на многопрофилната болница „Св. Пантелеймон“, както и в кардиологичната болница. Полесни за преодоляване са подстъпите към аптеките „Здраве“, „Марешки“ и други, чийто входи са близо до нивото на тротоара, но като цяло аптеките в града, които имат специално изградени подходи за инвалиди са изключение.

Осигурен е достъпът до Комплекса за социални услуги за деца и възрастни, до Регионалната библиотека „Георги С. Раковски“, до Районното управление „Социално осигуряване“ и Научно-техническите съюзи. Децата с увреждания могат по-спокойно да посетят обновената градска градина, където е осигурен подстъпът по мостовете към ж.к. „Златен рог“ и към стадиона, както към в спортната зала „Диана“, спортната площадка с тенис- кортовете и лятното кино.

Достъпни са големите магазини в града като „Била“, „Кауфланд“, „Вилтон“, „Пени“, „Технополис“ и „Техномаркет“. В паркингите край тях са обозначени места за автомобили на инвалиди. Подобно е положението и в общинските пазари до старата автогара и в кварталите „Каргон“ и „Аврен“, макар че там не са отделени места за автомобилите със специално обозначение.

През последните години е достъпна железопътната гара, която е оборудвана с повдигащо устройство, отвеждащо нуждаещите се до специализираните вагони за инвалиди. Автогарата също е достъпна за децата с двигателни затруднения с изключение на касите за продажба на билети. В същото време ползването на автобусите от градския транспорт е почти невъзможно, въпреки че по договор фирмите изпълнителки имат задължението да осигурят изпълнението на 35% курсове с автобуси, оборудвани за превоз на трудноподвижни лица, както и оборудването на автобусите за превоз на такива лица с рампи, подечни платформи. Автомобили за превоз на инвалидни колички притежават единствено неправителствената организация „Каритас“ и Комплексът за социални услуги за деца и възрастни.

Сред хотелите с осигурен достъп са „Кабиле“ и „Диана палас“. Достъпни обществени заведения са повечето кафенета с изнесени навън маси, ресторантите „Арфа“, „Златен рог“, „Зелената къща“, ресторантът в спортната площадка в градската градина, пицариите „Момо“, „Кварта“, „Медичи“ и други.

Достъпни са и трите църкви в града – „Св. Никола“, „Св. Георги“, „Света Троица“. В същото време необяснима е липсата на подход към Дирекция „Социално подпомагане“ в Ямбол, до Драматичния театър „Невена Коканова“ и киното, до НАП, както и до други жизнено важни заведения и институции. Отделен проблем е пригодността на изградените досега подходи и при колко от тях са спазени изискванията за безопасност, въпреки че допреди няколко години въобще не можеше да се говори за някакви улеснения за хората с увреждания.

Община Елхово

В гр. Елхово има изградена рампа само в клуба на инвалида, общината и пощата. И тук остава недостъпна сградата на местните социални грижи. Новоизграденото ЦНСТ ще допълни осигуряването на подходяща и ефективна социална инфраструктура в общината. В процес на изпълнение е проект „Подобряване облика и създаване на достъпна среда за хора с увреждания на площад „Христо Ботев” в град Елхово.

Община Стралджа

Достъпни са офисите на общинската администрация и Центърът за интеграция и рехабилитация. Издадени са 26 карти за паркиране на хора с трайни увреждания.

Община Тунджа

Достъпни за хора с двигателни проблеми са някои от кметствата в селата на община както и Домът за стари хора „Христо Ботев” в с. Болярско. Към настоящият момент в община Тунджа е осигурена достъпна архитектурна среда чрез изграждане на рампи в административната сграда на община Тунджа и в Център за социална рехабилитация и интеграция с. Калчево. В изпълнение на проект „Българското читалище – минало, настояще и бъдеще” са реновирани 11 читалищни сгради в следните населени места на територията на община Тунджа: с. Кукорево, с. Тенево, с. Г.Инзово, с. Скалица, с. Победа, с. Овчи кладенец, с. Крумово, с. Голям Манастир, с. Савино и с. Межда. През 2013 г. при извършване на строително – ремонтни дейности на Дневен център за стари хора в с. Скалица са изградени рампи и самостоятелни санитарно-хигиенни помещения, осигуряващи достъпна среда за лица с хора с увреждания, в т.ч. ползващи технически и помощни средства. При извършване на преустройство на част от сградата на читалище в с. Веселиново в Дневен център за хора с увреждания през 2013г. са изградени рампа и санитарен възел за клиенти,

Община Болярово

Изградени са рампи в общината, звеното за спешна медицинска помощ и на стадиона. Изготвени са карти за безплатно паркиране на МПС, обслужващи хора с увреждания и използване на улеснения при паркиране за 4 лица. Осигурена е достъпна среда до новоизградения информационен център.

2. Увеселителни и търговски заведения

Екипът ни установи, че масов характер има нарушаването на местните общински наредби за опазване на обществения ред. Според контролиращите органи броят на установените в увеселителни заведения лица под 18 години след определения нормативно час с всяка измината година нараства. По време на възпитателните дела МКБППМН установяват, че извършителите познават много добре ограниченията в Наредбата, но със знанието на родителите си или без тяхно разрешение, я нарушават. Друго често нарушение е продаването на алкохол и тютюневи изделия на деца, включително и в търговски заведения в близост до учебни заведения. Голяма вина за масовото нарушаване на разпоредбите носят и собствениците на заведения, които в повечето случаи, не предприемат никакви ограничителни мерки. Според нас е необходимо спешно да се засили контрола върху увеселителни заведения, търговски обекти, интернет клубове и други обществени заведения в област Ямбол, като в проверките се включат представители на: РХИ, МКБППМН и РУП.

3. Децата на улицата

Според екипът ни в област Ямбол броят на децата на улицата /предимно от ромски произход/ които просят, извършват дребни кражби или са принудени да извършват различни неписъщи за тях дейности не само е постоянно висок, но и се покачва.

Принуждаването на ромски деца от техните родители да извършват принудителна работа е най-често срещаното нарушение, което нарушава фундаменталните принципи на човешкото достойнство и правата на децата. Този вид нарушения са много трудни за доказване понеже хората, които принуждават децата да „работят“ са техните родители или законни настойници. За тях тази „работа“ е част от общата стратегия за оцеляване на семейството. Опасенията от признаването ѝ като престъпление не е изключено да навреди, а не да подобри положението на децата. Това обаче не означава, че например просенето от страна на деца може да бъде прието по какъвто и да е друг начин освен като „принудителен труд“. Нашият екип преброи над 20 просещи деца на различни места в град Ямбол, а реално те са много повече. Установихме, че при контактите с тях много важно е да бъде спечелено доверието им, тъй като в началото децата отказват да говорят или казват това, което са ги инструктирали да казват техните родители или близки, които ги принуждават да просят. На тази база могат да се правят и програми за бъдеща работа с децата на улицата, каквито за област Ямбол в момента не съществуват.

VII. ПРЕДЛОЖЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Дългогодишната работа на основния екип на сдружение АНПОРТ и конкретната ни дейност в продължение на 6 месеца по извършването на мониторинга за правата на децата в област Ямбол, ни дават основание да направим следните предложения и препоръки:

1. Здравеопазване

1.1. Районните здравни и социални служби в партньорство с личните лекари да направят преглед, класификация и оформление на здравната документация за децата в област Ямбол, като се обърне специално внимание на тези, които произхождат от уязвими групи.

1.2. Подобряване на здравната помощ за новородените и децата в предучилищна възраст чрез откриване на здравни пунктове или кабините в местата населени от уязвими групи и детските градини.

1.3. Да се осигури редовно провеждане на профилактични прегледи на децата от съответната възрастова група

1.4. Повишаване на обхвата с имунизации по националния имунизационен календар и запознаване на майките със значението на съответните имунизации.

1.5. Да се установи постоянно действащ механизъм за взаимодействие и координация на дейностите на лечебните заведения в града и социалните служби с цел превенция на изоставянето на децата.

1.6. Общините и местните НПО да се включат по-активно в разработването и реализирането на програми насочени към повишаване информираността и здравната просвета на децата в училища и детски градини.

1.7. Да се подобрят условията за достъп до спортни услуги с цел терапия, социализация и подобряване на състоянието на децата с увреждания.

1.8. Да се разшири обхвата на програмите свързани с превенция и контрол на ХИВ/СПИН, нежелана и ранна бременност, превенция на рисковото поведение и промотиране на здравето сред децата.

1.9. Да се подобри работата в училищата за намаляване тютюнопушенето, употребата на алкохол и психоактивни вещества от децата и подрастващите.

1.10. Разработване на информационни материали и провеждане на информационни кампании с превантивна цел, предназначени за ученици и родители.

2. Образование

2.1. Под ръководството и контрола на РИО – Ямбол, училищата да разработят и приложат цялостно програма за обучението по правата на човека и правата на детето, която да обхване всички учебни заведения в област Ямбол. Програмата да включва и обучение в областта на гражданското образование на децата и получаване на основни правни знания.

2.2. Да се използват по-ефективно и целенасочено възможностите на извънкласната и извънучилищна дейност за придобиване на обща правна култура от децата и учениците.

2.3. Да продължи и се разшири процесът на създаване на училищни, общински и областни съвети на децата. В този процес училищните ръководства и възрастните да играят само подкрепяща роля, като предоставят по-голяма свобода на децата и стимулират тяхната отговорност и креативност.

2.4. Общинските отдели по образование съвместно с училищата да изготвят и приложат механизми за сътрудничество между децата и местната власт.

2.5. Предприемане на инициативи и съвместни дейности в училище за изграждане на връзката между трите страни: училище/учители – родители/общност – деца/ученици с подкрепата на общинска администрация, РИО-Ямбол и гражданския сектор.

2.6. Провеждане на целенасочена политика в училищата за приобщаване на родителите и общността в образователно -възпитателния процес на техните деца.

2.7. Създаване на неформални обединения – Общински училищни настоятелства, които да координират и подпомагат дейността на училищните настоятелства и съдействат за конструирането им като независим орган, способен да влияе при определянето на училищните политики.

2.8. Осигуряване от РИО - Ямбол на интегрирано предучилищно възпитание и подготовка за деца със специални образователни потребности и хронични заболявания в детските градини, с ресурсно подпомагане от Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със СОП – гр. Ямбол.

2.9. Осигуряване от общините на подкрепяща среда за децата със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания в училищата и детските градини в цялата област Ямбол.

2.10. Извеждане до края на 2016 г. на учениците от Помощното училище интернат в гр. Елхово за интегриране и адаптация в общообразователни училища и включване в други форми на образование.

2.11. Осигуряване на достъпна среда за децата с увреждания в масовите училища и детски градини в цялата област Ямбол.

2.12. Включване на училището и гражданските организации за подобряване на грижата за децата в семейството. Инициране и изпълнение на дейности в училище за консултиране, развитие на родителския капацитет и уменията за отговорно родителство.

3. Социални дейности

3.1. Необходимо е разнообразяване на социалните услуги и развиване на нови и гъвкави, алтернативни услуги за деца в риск и деца с увреждания, които да съответстват на спецификата на потребностите в област Ямбол. Да се разширяват формите на социална подкрепа, като мобилна работа, подкрепа в домашни условия и други.

3.2. На областно ниво да се осигури периодична оценка на въздействието на услугите от гледна точка на реалния ефект върху децата потребители, удовлетворяване на съществуващите нужди, реално „затваряне на входа” към институционалната грижа и въздействието върху общността.

3.3. Преходът от институционалната грижа към услуги предоставяни в общността и семейството, да не се реализира главно чрез разширяване на кръга от услуги, като дневни центрове, центрове за социална рехабилитация и реинтеграция, центрове за настаняване от семеен тип, защитени жилища. Според нас, много по-важно е да се отдели повече ресурс за подкрепа на семействата в риск за превенция на изоставянето и negliжирането на децата и да продължи работата по развитие на приемната грижа в област Ямбол.

3.4. Предвид нарастването на броя на децата на улицата на територията на областта е необходимо да се предприемат мерки за откриване на подходяща социална услуга за тях.

3.5. Да се прекрати практиката на „съперничество” между местните общини при предоставеното на социални услуги за деца. Със съдействието на областния управител да се установи необходимото сътрудничество между общините, да се направи обективна оценка на конкретните потребности и да се пристъпи към разкриване на междуобщински социални услуги за деца, обхващащи потребители от повече от една община чрез изграждане на междуобщинско партньорство.

3.6. Да се ускори процесът на осигуряване на достъпна архитектурна среда за децата с увреждания. Да се осъществява по- строг контрол в новото строителство и да не се позволява въвеждането в експлоатация на нови строителни обекти, за които е задължително да има осигурен достъп за хора с двигателни затруднения, а не е направен.

3.7. Закъснява се с откриването на някои нови социални услуги за деца, които са заложили в Областната стратегия за социални услуги. Това се отнася в особено голяма

степен за услугите за деца с увреждания в общините Стралджа, Тунджа и Болярво, които трябва да бъдат разкрити до края на 2015 г., а това, очевидно, става проблематично. Слабо обхванати или без подкрепа остават децата с увреждания в отдалечените или селски райони.

3.8. Да се разширят и разнообразят услугите за развитие на родителските умения. Да се организират училища за родители и обучения за добро родителство. В тях да се включва: информиране; социални, правни и психологически консултации; тренинги; работа за повишаване на чувствителността към проблемите на децата; работа за промяна на нагласите и уменията на родителите и други.

3.9. Необходима е сериозна инвестиция в укрепване капацитета на човешките ресурси за доброто и ефективно изпълнение на социалните дейности за деца. Трябва да се осигуряват повече възможности за обучение, обмяна на опит и добри практики с цел развитие капацитета на екипите, ангажирани с изпълнение на социалните услуги в област Ямбол.

3.10. Провеждането на индивидуална и групово супервизия на екипите, като елемент от системата за управление на човешките ресурси и като средство за подобряване качеството на предоставяните услуги, да стане практика, а не спорадично явление.

3.11. Да се стимулират и развиват доброволчески практики и осъществява по-тясно взаимодействие с неправителствения сектор в процеса на осигуряване на качеството на социалните услуги и защита правата на децата в област Ямбол.

3.12. Доставчиците на социални услуги, местните общини и гражданският сектор да координират усилията си за работа в посока на промяна на обществените нагласи, по-толерантно отношение към деца в риск и защита на техните права.

4. Правонарушения

4.1. На областно и общинско ниво трябва да се разработят и приведат в изпълнение нови и по-разнообразни програми за превенция на рисковото поведение при деца и младежи.

4.2. Училищните комисии /УКПППУ/ да разработят и приложат мерки за ограничаване противообществените прояви на учениците в съответствие с конкретните им деяния и възможностите на училището. Да започнат да се намесват по-решително при решаване на проблемите на застрашените от отпадане ученици, деца жертви на насилие и такива с проблеми в общуването.

4.3. Необходимо е провеждане на здравна и социална образователна програма против различните зависимости. В нея могат да бъдат включени: лекции и дискусии в часа на класа; прожекции на филми; конкурси и състезания; провеждане на тренинги; организиране на хепънинги; междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

4.4. Трябва да се задълбочи сътрудничеството на МКБППМН с Училищните комисии, като те се информират взаимно и осъществяват съвместно конкретни дейности за предпазване на децата в риск и корекция на девиантното поведение.

4.5. Да се повишат знанията и уменията на различните професионалисти, работещи с децата в риск, за разпознаване и оценка на проблемните ситуации, както и на знания и компетентности да предприемат съответните действия.

4.6. Необходимо е да се повиши професионалната квалификация на социалните работници и на полицейски служители за разпознаване, оценка и интервенция при случаи на домашно насилие.

4.7. Необходимо е да се осъществява по-добра координация и съвместни дейности на МКБППМН, обществените възпитатели в общините, Отдели „Закрила на детето” и полицията в подкрепа на деца с рисковото поведение и жертви на насилие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Работата на мониториращият екип за правата на децата в област Ямбол в продължение на 6 месеца, ни убеди, че това е една тема, която все още не е поставена «на дневен ред» пред отговорните институции и местната общественост. Някак си с лека ръка се гледа на факта, че стотици деца в областта са онеправдани, с нарушени права, и на тях не могат да се осигурят дори и най-елементарни условия за нормално човешко развитие. За някои „пораснали” деца прилагането на различни подкрепящи мерки е вече доста закъсняло и нещата са непоправими. За това, според нас, е необходимо да се започне работа по правата на децата от възможно най-ранна възраст.

Политиките за ранно детско развитие гарантират правото на всяко дете на живот и възможност да реализира своя потенциал. Те са и инвестиция в бъдещето на държавата. Интегрираните програми за най-малките деца спомагат за елиминиране на неравностойното положение, което е основен начин за борба с бедността и социалната изключеност. Според специалисти инвестицията в ранното детско развитие има коефициент на възвращаемост от 10% годишно. Ранната превенция има много по-ниска цена от тази, която би се платила по-късно за преодоляване на вече съществуващи многобройни проблеми на децата в България, и в частност на тези от област Ямбол.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Формуляр за провеждане на мониторинг

№	Показател	Данни	Източник на информация
1.	Наименование на наблюдавания обект		
2.	Сфера на дейност	2.1. Образование 2.2. Социални дейности 2.3. Здравеопазване 2.4. Обществени услуги и развлечения 2.5. Семейство 2.6. Друго	
3.	Адрес, телефон, e-mail, ръководител или лице за връзка		
4.	Предмет на дейност и основни цели /според закона и вътрешни правилници/		
5.	Наличност на достъпна информация	5.1. Уеб страница 5.2. Информационно табло 5.3. Брошури, диплянки и др. 5.4. Доклади, справки и др. 5.5. Друго 5.6. Няма	
6.	Има ли разписани правила за достъп до информация	Да Не	
7.	Имат ли родителите и децата достъп до интересуващата ги информация	Да Не	
8.	Брой на децата Възраст /от до години/ Пол		
9.	Има ли официално регистрирани случаи на нарушаване на правата на децата	Да /брой/ Не	
10.	Има ли неофициална информация за нарушаване на правата на децата	10.1. От родители и настойници 10.2. От служебни лица 10.3. От други лица /приятели, съседни, роднини.../ 10.4. От медии 10.5. От друг източник	
11.	Има ли случаи когато децата считат, че са им нарушени правата, без това да е посочено от друг източник	Да /брой/ Не	
12.	В наблюдаваната институция /сграда/ има ли осигурен достъп за деца с увреждане	Да Не Частично	
13.	От какъв тип са официално регистрираните случаи на нарушени детски права	13.1. Насилие над децата от възрастни 13.2. Насилие над децата от други деца 13.3. Няма достъп до информация	

		13.4. Ограничен достъп до здравеопазване 13.5. Ограничен достъп до храна и облекло 13.6. Ограничен достъп до учебни пособия и играчки 13.7. Насилствено склоняване към кражби, просия, религия, политика, проституция и др. 13.7. Незачитане мнението на децата 13.8. Друго	
14.	От какъв тип са неофициално регистрираните случаи на нарушени детски права	14.1. Насилие над децата от възрастни 14.2. Насилие над децата от други деца 14.3. Няма достъп до информация 14.4. Ограничен достъп до здравеопазване 14.5. Ограничен достъп до храна и облекло 14.6. Ограничен достъп до учебни пособия и играчки 14.7. Насилствено склоняване към кражби, просия, религия, политика, проституция и др. 14.7. Незачитане мнението на децата 14.8. Друго	
15.	Има ли данни за съответната реакция след констатирани нарушения	Да /опишете/ Не	
16.	Мнения и препоръки на мониториращия /в свободна форма/		

Провел наблюдението:..... Ръководител на проекта:.....

Приложение 2

Уеб страници на местни институции – област Ямбол

№	Адрес на уеб страницата	Наименование на институцията
1.	http://yambol.government.bg/	Областен управител Ямбол
2.	http://www.yambol.bg/	Община Ямбол
3.	http://www.tundzha.net/	Община Тунджа
4.	http://www.elhovobg.org/	Община Елхово
5.	www.straldja.net/	Община Стралджа
6.	http://bolyarovo.eu	Община Болярово
7.	http://www.ksudvyambol.com/	Комплекс за социални услуги за Деца и възрастни – гр. Ямбол
8.	http://usmivkayambol.com/g1/index.html	ЦОП „Усмивка” – гр. Ямбол
9.	www.kliment-ohridski-elhovo.com	Гимназия “Св. Климент Охридски” – гр. Елхово

Приложение 3

Уеб страници на местни медии – област Ямбол

№	Адрес на уеб страницата	Наименование на медията
1.	http://www.dk-tv.com	Диана Кабел ТВ
2.	www.eratv.bg	ТВ Ера
3.	http://www.radio999bg.com	Радио 999
4.	http://delnik.net/	Вестник „Неделник”
5.	http://vreme.bg	Вестник „Време”
6.	http://zonayambol.com	Информационния портал „Зона Ямбол”
7.	www.yambolpress.bg	Електронен сайт „Ямбол прес”
8.	http://yambolnews.net/	Електронен сайт „Ямбол свят”
9.	www.yambolskinovini.com	Електронен сайт „Ямболски новини”
10	http://yambol-dnes.com/	Електронен сайт „Ямбол днес”
11.	http://www.tundzha.info/	Електронен сайт „Тунджа инфо”

Вх.№.....
.....

ДО
ДИРЕКЦИЯ „СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ”
гр. ЯМБОЛ

ЗАЯВЛЕНИЕ ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

от Сдружение “Асоциация на неправителствените организации в регион Тракия”
представявано от Живко Георгиев Цирков
гр. Ямбол, ул. Искър 1А, партер, офис № 7, тел. 046 66 58 22; 0887 68 42 31
/адрес/

На основание Закона за достъп до обществена информация, моля да ни
бъде предоставена обобщена информация за 2014 год. относно:

№	ВИД НА ИНФОРМАЦИЯТА	ОБЩИНА ЯМБОЛ	ОБЩИНА СТРАЛДЖА	ОБЩИНА ТУНДЖА
1.	Брой на постъпили сигнали за дете, което се нуждае от закрила			
2.	Брой на децата, за които е приложена мярката полицейска закрила			
3.	Брой на децата, необхванати от училище			
4.	Брой на децата, настанени в семейства на роднини или близки			
5.	Брой на децата, настанени в приемни семейства			
6.	Брой на децата, настанени в специализирани институции			
7.	Брой на юридически лица с нестопанска цел, работещи по програми за закрила на детето			

Желая да получа исканата от нас информация по възможност в посочената по-горе форма, като изберете един от следните начини:

А. На хартиен носител с писмо изпратено на адрес: гр. Ямбол, ул. Искър 1А, партер, офис № 7, сдружение АНПОРТ.

Б. По електронна поща на сдружение АНПОРТ - angort2008@yahoo.com

В. Устно чрез обаждане на телефони: 046 66 58 22; 0887 68 42 31

Очакваме да получим желаната от нас информация в законоустановения двуседмичен срок.

Информацията ни е необходима във връзка с изпълнението на проект „Правата на нашите деца”, който се осъществява с финансовата подкрепа на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП) 2009-2014 г.

Дата: 11.05.2015 г.

Подпис:
Живко Цирков

ПРОЕКТ ПРАВАТА НА НАШИТЕ ДЕЦА

Проектът е насочен към създаване на механизми за гражданско наблюдение относно спазването на правата на децата в област Ямбол.

Основната цел е:

Насърчаване на демократичните ценности, включително защита на правата на човека.

Специфичната цел е:

Регистриране, мониторинг и докладване на специфични нарушения на правата на децата в област Ямбол.

Постигнати резултати:

Обучени и подготвени за гражданско наблюдение и защита на правата на децата 30 представители на НПО и медии. Проведено шестмесечно гражданско наблюдение за спазване на правата на децата. Подготвен и разпространен доклад за извършения мониторинг. Мотивирани местните медии за отразяване на проблемите свързани с правата на децата. Информирани над 1000 местни граждани за възможностите за сътрудничество за защита на правата на децата.

СДРУЖЕНИЕ АНПОРТ

Бенефициент на проекта е **Сдружение “Асоциация на неправителствените организации в регион Тракия” /АНПОРТ/**. Асоциацията е създадена през 2008 г. в гр. Ямбол като свободно обединение на 14 самостоятелни неправителствени организации от България и Турция /сега те са вече 20 НПО/. **Мисията на АНПОРТ** е да стимулира добрите партньорски контакти и съвместната работа по различни програми на НПО от граничните райони.

Докладът е изготвен от екип на сдружение „АНПОРТ” със съдействието на представители на местните медии, сътрудници и доброволци

За контакти във връзка с този доклад:

8600 Ямбол, ул. Искър 1А, партер, офис № 7

тел./факс: + 359 46 66 58 22

E-mail: angort2008@yahoo.com

Web-site: www.angort.org